

Monumenta Varia Inedita Variisque Lingvis Conscripta

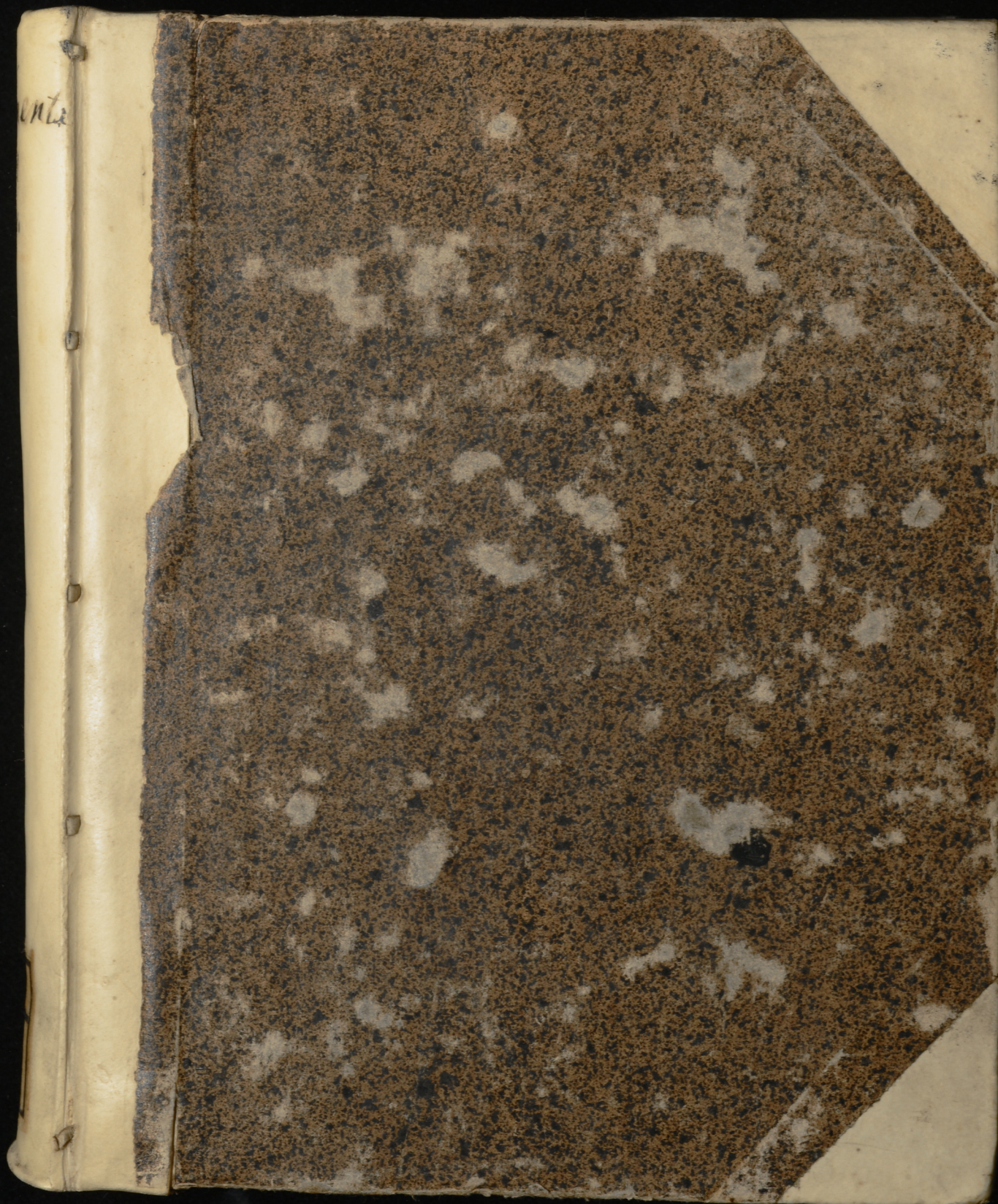
Trimestre Septimum

Jenae: Bielckius, 1716

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn825818370>

Band (Druck) Freier Zugang

Ante

LXXIII. 8.

72. a. 4.

Zwinn Zwei Tubellau.

Rb. 2685.

~~Pa. 1018~~

MONUMENTA

ATICA

ATICA

ATICA

ATICA

ATICA

ATICA

ATICA

MONVMENTA
VARIA INEDITA

VARIISQVE LINGVIS

CONSCRIPTA,

Nunc singulis trimestribus prodeuntia

è Museo

JOACHIMI FRIDERICI FELLERI

Secretarii Vinariensis.

TRIMESTRE SEPTIMUM.

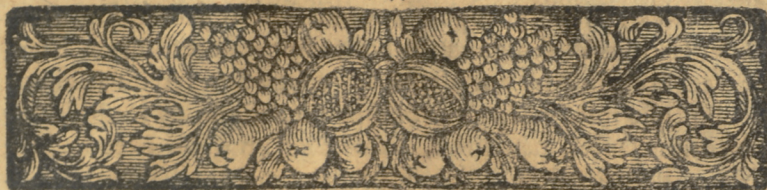
J E N Æ,

Apud JO. FELICEM BIELCKIVM

M DCC XVI.

Trimestri Septimo continentur

- XXXVIII. Consilium de litigiosa causa sessionis ac suffragiorum, nec non præcedentia inter Archi-Episcopos Magdeburgensem & Salisburgensem, (Imperatori Mathiæ paulo ante Comitia Ratisbonensia Anni 1613. à Consiliario quodam aulico, ut verisimile videtur, exhibitum.)
- XXXIX. Nachricht von der Stiftung des Thüringischen Klosters Volkeroda / in sich haltend ein merckwürdiges Diploma von dem / mit dem Zuge wider die Sachsen A. 1139. beschäfftigtem Kaysen Conrado III.
- XL. J. E. Felleri Specimen novi Eponymologici Critici, sive Judicia varia, aliaque observatu digna de claris quibusdam scriptoribus seculi XVI. & XVII. tam ex libris bonæ notæ, quam ex Schedis manuscriptis collecta.
- XLI. Tres Epistolæ Claudii *Salmassii* ad Gothofredum Jungermannum, ex autographis nunc editæ.
- XLII. Lettre de Mons. Stenonis à Monsieur Thevenot. 1678.

XXXVIII.

CONSILIVM

*De litigiosa causa Sessionis ac Suffragiorum nec
non præcedentiâ inter Archi-Episcopos Magdeburgen-
sem & Salisburgensem. (Imperatori Matthiæ paulo ante
Comitia Ratisbonensia Anni 1613. à Consiliario quo-
dam aulico, ut verisimile videtur, ex-
hibitum.)*

Inter cæteras easque graves difficultates, quas pro-
ximis Imperialibus Comitibus Ratisbona convocan-
dis Protestantes, ut eorum mos est, Catholicis
excitabunt, illa certe sicut prior ordine, ita &
momento & partium contentione validior exi-
stimatur, quæ circa negandam aut concedendam *Magdeburgensi*
Administratori sessionem triginta abhinc annis exorta, nunc de no-
vo sumpta ab hæreticis, per nova fœdera ab ipsis inita majore ani-
mo acrior procul dubio reviviscet. Ipsa etenim multarum alia-
rum fons est & scaturigo, quæque in utramvis partem derivetur, &
inde magna profecto incommodorum colluvies manabit.

Verum ut res melius cognoscatur, operæ pretium fuerit, si e-
jus causas & principia altius aliquanto & brevius repetamus.

Cum invalescente per Germaniam hæresi Lutherana *Johan-
nes Fridericus, Dux Saxonie & Elector, Misnensem, Mersburgensem*

D d d

☞

& *Naumburgensem* Episcopos ex eorum sedibus deturbasset, ratus Cæsar Carolus V. se dignum Catholico Imperatore futurum, si tam gravem Ecclesiæ injuriam ulciscatur, contracto exercitu in totoque prælio, quo ipse Fridericus & Philippus Landgravius Hassiæ, Protestantium Duces, capti fuere, dictos Episcopos suis diocæsis ac pristino decori restituit, ademptamque Friderico Electoratus dignitatem, *Mauritio* itidem Saxonix Duci liberaliter attribuit. Verum cum hic *Mauritius* libertatem *Philippi Landgravii* foci sui vehementer urgeret, eamque diutius differri, quam par erat, iniquo animo toleraret, inito clam fœdere cum Rege Galliarum, Alberto marchione Brandenburgensi, nonnullisque aliis Imperii Principibus, Lutheranæ superstitioni addictis, superatum fere Cæsarem ad Alpes usque infesto agmine infecutus est, expulsisque iterum tribus illis Episcopis, eorum diocæsis occupatis, præcipuas aliorum quoque Ecclesiasticorum Principum ditiones igne vastavit.

Cumque interim *Rex Galliarum*, qui se Germanicæ libertatis vindicem affirmabat, *Tullum*, *Verdunum* & *Metim* Imperio subtraxisset, & fatiscente ad tot copias Hungaria immanissimus hostis *Turca* ipsius Germaniæ cervicibus immineret, *Ferdinandus* Rex tot undique malis circumseptus, ex mandato Cæsaris Anno 1552. indicto *Passavii* nonnullorum Principum conventu, inter quos fuit ipse *Mauritius*, qui jam quietem expectare videbatur, ad sedandam Germaniæ turbam pacem tandem cum Protestantibus inivit, acceptis quibusdam conditionibus; nempe ut capti Principes relaxarentur, ut Lutheranis à Catholicis vel ab ipso Cæsare & Camera Imperiali, ob religionis diversitatem, viâ juris nihil possit imponi, quousque in sequentis anni Comitibus, quæ tamen ad annum usque 1555. dilata fuere, collapso Germaniæ Statui communi consilio consuleretur; ut interim nec Catholici nec Protestantes, durante diffidio hoc religionis, se invicem turbarent, sed liberum esset unicuique religionem Catholicam & Augustanam confessionem amplecti, & in suis ditionibus retinere, utque pessimo certe factis & exemplo bona ecclesiastica, ad illum usque diem ab hæreticis occupata, nulla unquam actione possent à Catholicis vindicari, reliqua vero quæ in manibus Catholicorum remanserant, ab ipsorum Protestantium invasionibus forent penitus immunia. Et hic est ille

tra-

tractatus seu conventio, quæ pax seu *pacificatio religionis* appellatur. In Comitibus enim A. 1555, Protestantes, ut qui modico semel in speciem contenti semper plus nimio mox sibi audent arrogare, institerunt, ut omnibus Statibus tam laicis quam ecclesiasticis liberum esset à Catholica religione resilire, quod transfugium & apostasiam ipsi *Reformationem* appellant. Sed cum refragantibus Catholicis ac multis hinc inde formulis super hoc productis, neque acerrime disputatâ inter se nequiquam convenirent, *Ferdinandus* tandem *Rex*, cui utraque pars prædicti Articuli declarationem concediderat, hanc rationem inivit, sed certe parum laudabilem ut supra.

Quod ad Catholicos pertinet, si quis Episcopus vel Ecclesiasticus Status Augustanæ Confessioni adhærere voluisset, id illi absque infamia liceret. Episcopatus enim seu alia dignitas & bona ecclesiastica quæ possideret, tanquam ipso jure vacantia ad ordinariorum Electorum vel collatorum liberam dispositionem devolverentur. Et hæc formula & articulus *limitatio pacis religionis* dicta, utraque parte tam Catholicorum quam Protestantium consentiente, dictæ paci religionis insertus, in tabulas Comitiorum relatus fuit. Verum animadvertentes hæretici per prædictam formulam & articulum omnem spem, reliquos Episcopatus & ecclesiasticas dignitates invalidiores invadi, sibi penitus ademptam fore, illius abolitionem in pluribus sequentibus Comitibus sub *Ferdinando*, *Maximiliano*, *Rudolpho*, Imperatoribus cæterisque Catholicis Principibus fortiter renuentibus, acerrimis ac irritis semper conatibus urserunt. Sed neque hoc ecclesiasticorum securitati profuit.

Nam deficiente passim ad Lutheranam superstitionem universa fere septentrionali Germaniâ, Protestantes, tum viribus suis nixi, tum intercedentibus aliis rerum impedimentis, & præcipue locorum longinquitate securi, nec unquam hucusque ab Imperatoribus satis infirmati, in illarum partium ecclesias miserrime irreperunt, adeo ut ad minus 25. vel circiter dignitates ecclesiasticæ, quæ inter Status Imperii consuebantur, in eorum manibus numerentur. Quinimo adulta jam hac ipsorum tyrannide ut suas partes Catholicis eò melius exæquarent, *Sessionem & jus Suffragiorum in Comitibus* debere sibi ratione dictarum dignitatum autumarunt.

factumque est hujus rei initium anno 1582. in Comitibus Augustanis à Joachimo Friderico, Marchione Brandenburgensi, presentis Electoris parte, qui se legitime postulatum Archiepiscopum Magdeburgensem profitebatur.

Et licet incipientibus Comitibus lite inter ipsum & Salisburgensem ob precedentiam prius excitatâ, mox composita oscitanter admissus fuerit, Catholici tamen re melius perspectâ ipsius Legatos, quos abiens reliquerat, nunquam sequentibus Sessionibus admiserunt, atque exinde in cæteris Comitibus semper eadem difficultas, idemque vulnus sine turbis quandoque inflictum fuit. Cumque dicti Marchionis filius, presentis Electoris Brandenburgensis germanus frater eandem sedem nunc occupat, & sui patris vestigiis inhærendo, non ita pridem Francofurti sessionem instanter petierit, certum est, quod hoc idem Ratisbonæ, suadentibus & adstipulantibus hæreticis, multa pertinacius efflagrabit. Quod quidem si ipsi negabitur, magna profecto incommoda consequentur. Nam ut cætera omittamus, revisio seu visitatio Camere Spirensis, quæ singulis Imperii Principibus feriatim competit & nunc ex ordine Archiepiscopo Magdeburgensi incumbet, incredibili cum justitiæ dispendio, ut jam diu docuit experientia, diutius omittetur. Si enim Magdeburgio prætermisso ad ullum illi proximum ex delegatione Cæsaris devenirent, possent hæretici hanc prætensionem ut injustam & Imperii legibus adversam criminari, ipsique visitatoris tanquam illegitimi acta rescindere, aut saltem refragari; quod, quam fuerit imperio exitiabile, nemo non videt. At vero ex diutiori dictæ visitationis suspensione, & ex dilatâ per tot annos miseris litigantibus justitiâ, & per consequens disrupto præcipuo hoc fulcro Reipublicæ, tota brevi corruat necesse erit. Amplius facillime eveniet, ut ne dum ipse Magdeburgensis, sed cæteri quoque Protestantes, quorum causa communis agitur, hæc repulsa irritati, communicatis consiliis, sint re infecta à comitiis discessuri, ac proinde ob privatas hujusmodi similtates multæ, quæ nunc urgent Imperium, necessitates misere transmittentur. Et quod magis est imminenti Turcarum tyrannidi ingens ostium aperietur. Distractis enim inter se Principum Germanorum animis

animis, nec coherentibus viribus, tam rapido torrenti frustra se impotentia Cæsaris opponit. Quod quantum universæ Christianæ reipublicæ reformidandum sit, facile fuerit cuique perspicere. Sed esto, quod ipsius *Magdeburgensis* intrusi nulla ratio habenda sit, non minus fortasse negotium nobis facesset *eiusdem Ecclesie Capitulum, quod quidem in Comitibus A. 1576. 1582. & 1598. deberi utcumque, vel sibi vel Administratori sessionem, hoc ut audio dilemmate affirmabat.* Nempe, vel per possessionem præsentis Administratoris non vacat Ecclesia, vel vacare: Si potius censetur posterio, verum est, cur quæso in præmortui legitimi Prælati locum, non erat Capitulum in his saltem, quæ sunt meræ jurisdictionis, libere subrogandum, & vel magis, cum Canonici aliàs sede vacante ex consensu eò scitu Cæsaris seculare regimen illius Principatus obtinuerint, canonicatus & præbendæ, saltem ut plurimum, absque discrimine Catholicæ & Augustanæ religionis contulerint; sint autem præsentis capitulatores nonnulli catholici, puta præpositus Comes à Zollern, consueverint & summi Pontifices suis apostolicis Brevibus Capitulum & Canonicos compellare, ipsos *dilectos filios* nominando; nec non in *Camerale* iudicio *Spirensi* multoties decisum sit, *Capitula Sede vacante esse veros Status Imperii, & in processibus tam activis quam passivis cum Episcopo, si adessent, eodem jure censeri.* His accedit, quod in subscriptionibus Imperialium Comitiorum multoties nomina *Legatorum Capitulorum* legantur, ut Anno 1541. *Legati Capituli Verdunensis & Frisingensis*, Anno 1555. *Capituli Mindensis*, Item Anno 1576, *Capituli Halberstadiensis*, cum *Henricus Julius* Dux Brunsvicensis, ad præsentis illius Ecclesiæ Administrator, in pupillari esset adhuc ætate.

Verum quod primò attinet *Magdeburgensem* intrusum, si ipsi Sessio concederetur, hydra certe multorum malorum adversus Catholicos revivisceret. Nam 1.) *inter ipsum & Archiepiscopum Salisburgensem*, cui ceu Directori in Concilio Principum una cum domo Austriaca alternatio competit, *quæstio de præcedentia explicatu difficilissima* excitaretur. 2.) Ipsius exemplo cæteri *eiusdem* farine Pseudo episcopi idem sibi optimo jure vendicarent, ut pro legitimis Prælatibus ab universo Imperio agnoscerentur,

ac perinde omnes Protestantes & apostatae, rejecta praedicta pacis simulatione, tanquam idonei & eligibiles tam obtinendis Praelaturis quam dignitatibus Electoralibus avidius inhiarent. Hinc inde 3.) fieret, quod *progressu temporis tam electionem Regis Romanorum, quam caeteras Comitiorum deliberationes haeretici numero Suffragationis excedentes, arbitrato suo & in Catholicorum perniciem moderarentur*; ex quo non solum in Germania sed in ipsa quoque Italia, ob infestationes ipsiusque Imperii inibi jura & actiones magna turbarum seges facile exardesceret. 4.) Politice loquendo, sessione ipsi & sui similibus concessa, incertum adhuc erit, an in proximis vel sequentibus Comitiiis sint Caesaris postularis assensuri, nisi illis prius, ut puto suffragiorum numero potentioribus & evincere aptis, plenè per fas nefasque ut suas petitiones quamvis absurdissimas obtineant, caveatur. Et profecto tale est *haereticorum ingenium*, ut ubi semel vafre irrepsierint, illico nos loco satagant amovere, nec perfidis unquam causa deficiet, cur pacto non stent, semperque aliquam fraudi speciem juris imponent.

Nec quae in contrarium objecta sunt, quicquam plus evincunt. Nam si hinc periculum dissolutionis comitiorum, inde autem relata jam incommoda aequa lance suspendantur, inveniemus absque dubio haec multo proclivius propendere. Addo quod ex negata Magdeburgensi sessione incertum adhuc esset, an omnes Protestantes fuerint communi suffragio, seu facto impetu comitia dissoluturi, cum id haecenus in simili casu non fecerint, possintque probabiliter in attendendo nedum patientia & reverentia novi Caesaris, sed *exemplo quoque & comparatione Saxonis coërceri, qui cum tres Episcopatus possideat, Sessiones tamen ratione dictarum Ecclesiarum nunquam instanter petiit, nec deinceps creditur praesumpturus.*

Deberet quidem (quod certum est) omni jure sic suadente ipse *Magdeburgensis* intrusus, caeterique sui similes à possessione saltem illarum Ecclesiarum deturbari, quas post dictam pacem religionis occuparunt, sed melior & ad hoc opportunitas expectanda, totumque negotium Deo Opt. Max. cujus causa jam agitur committendum. Neque sane novum est, ut lentiora
semper

semper sunt remedia quam mala, & ut medici plus interdum quiete, quam movendo atquem agendo proficiant. Idem prorsus & iisdem rationibus quoad ipsum Capitulum Magdeburgense & cætera ejusdem generis statuendum erit.

Exempla enim & argumenta pro Capitulis superius relata, tanquam speciosa, & falsis principiis innitentia facillime diluuntur. Nam esto vera sint quæ afferuntur, certe intelligenda sunt de veris & legitimis Capitulis, & quæ juxta pacificationem religionis ecclesiastici status & beneficiorum capacia, prædictis exemplis recensita, hoc est, vel Catholica, vel quæ ex illis Ecclesiis & Diocæsiibus adhuc exercitium veræ religionis non expulerant. At Capitulum Magdeburgense & similia, cum in his vel nulli sint Catholici vel paucissimi & sensim exstinguantur, nec non aliquot, ut Bremenſe & Verdenſe, in quibus cum paucis ahinc annis contra concordiam germanæ nationis nulla collatio beneficiorum sanctissimo Domino nostro Summo Pontifici permittatur, non Capitula Ecclesiastica, sed Synagogæ & Conventicula potius sunt appellanda, nec male secum agi existimant, quod ex merito suæ prævaricationis præter sessionem & jus suffragii omnibus quoque ecclesiasticis redditibus & prærogativis, ut par esset, non priventur. Et quamvis Imperator tum suis literis, quas passim scribit, tum actionibus Camerae Spirensis, tum quod magis est, beneficiorum possessionibus, prædicta Capitula pro legitimis videatur agnoscere, id tamen fit cum ex coacta quadam patientia & necessitate, magno sane imbecillitatis humanæ patrocinio, tum ad materiam sceleri detrahendam, & ne intempestivis remediis delicta accendantur. Nam si sua Majestas illa expresse illegitima declararet majora procul dubio jurgia & pericula subnascerentur: siquidem sic docente experientia, Nobiles & Civitates dictarum Diocæsiuum hæreticis dogmatibus ut plurimum addictæ, occasione arrepta & prætextâ, cum jam defecerint vera Capitula, illico electionem Episcoporum sibi liberius usurparent, uti An. 1597. in casu minus atduo, Equestris Ordo & Civitas Bremenſis jus eligendi & approbandi electum, facto impetu exposulavit. Rege Daniae, Duce Mechelnburgensi, nonnullisque aliis finitimis Imperii Principibus tempestas illa pro tempore sedata est. Sequere-

tur

tur etiam, quod eorum Capitulorum redditus & præbenda facillime in tali casu, vel possessorum aviditate in bonorum patrimonialium naturam transirent, vel paulatim affinium Principum & potentiorum accessione corruerent, vel quod certissimum est, Cæsaris & Romani Imperii, erga ipsa secularis præ eminentia & feudalis jurisdictio sensim evanesceret & interiret, *Unda consultius semper hucusque visum est hac vulnera, quousque valido auxilio curari nequeant, silentio tamisper legere, lenique prudentia, ne serpent latius, circumlinire.*

Sunt tamen nonnulli hic politice docti, qui ad hanc controversiam feliciter transigendam arbitrentur, medium aliquod cum Capitulis iniri posse, ita ut ipsis sessiones absque præjudicio Catholicorum & cum quibusdam inferius recensendis conditionibus concedantur; *Scioque Rudolphum II. Imperatorem A. 1575. curasse, ut ad illustrissimum Cardinalem; Ludovicum Madrutium, tunc temporis Germanicæ nationis in Romana curia protectorem, longa scriptura pararetur, quâ instructus nomine suæ Majestatis perficiendo negotio summi Pontificis consilium & oraculum, si fieri posset, extorqueret, sed morte Cardinalis & mutila & vitiose scripta temporum incommoditate universa hæc interierunt.*

Primo urserunt, ut interim, & quousque in Germania controversia de religione viguerit, prædictis Ecclesiasticis & Capitulis de veris & ab Apostolica sede confirmatis Episcopis provideatur, & non ab intrusis seu Administratoribus (qui salvo tamen jure administratorio ipsis indulto deberent juri sessionis & suffragii solenniter cedere) sed à Capitulis, ad demonstrandam eò magis illarum cathedralium sedium vacationem, Commissarii vel omnes catholici, vel pares saltem numero cum hæreticis ablegentur.

Secundo ut prædicta capitula suæ Cæs. Majestati jurejurando se obstringant, exercitium catholicæ religionis in diocessibus & cathedralibus, ubi adhuc vigeat, retinendum fore: In illis vero, unde fuerit penitus expulsus, saltem quoad capitulares veluti postliminio revocandum.

Tertio, ut jura ecclesiastica sedisque apostolicæ autoritas, tam quoad confirmationem Prælatorum, quam quoad præbendarum & dignitatum collationem, seu mensium reservationem, pro ut juris est, facta testæ serventur.

Quar-

Quartò, ut ipsis *Administratoribus* indulta quidem à sua Cæs. Majestate ad feuda legitime possidenda & administranda, non tamen ad vitam, ut veris Episcopis dari solent, sed ad triennium solummodo, & sine præjudicio ecclesiastici Status concedantur, debeantque interim durante indulto ipsi Administratores unà cum Capitulis dare operam, ut confirmatio Pontificis sequatur, adhuc ut vere habiles & capaces ecclesiasticæ jurisdictionis & talium feudorum fiant, Si vero prædictum indultum fuerit per plures revocandum, quod Sux Majestatis voluntati ac arbitrio relinquunt, debeant Administratores per suos Ablegatos petere, & supradicta omnia novis reversalibus de novo polliceri. At vero tandem & honesta forent, si prius in hoc sanctissimus Dominus noster Pontifex consulatur. Quamvis vulneratæ causæ Catholicæ etiam ex integro satisfiet, si Sua Majestas cum Electoribus ecclesiasticis rem conferat, & eorum consilio decernat. Ajunt enim, *jus Sessionis in Comitibus non nisi principatus ratione & feudalis Jurisdictionis competere*, & propterea à solo Cæsare, veluti directo Domino feudorum promanare, nihilque prorsus ad ecclesiasticum Electorem pertinere, & eò magis, quod Sua Cæs. Majestas in *Coronatione Casarea mense Junio elapsi anni 1612. Francofurti habitæ* disortis verbis pollicita sit, se pacem religionis secundum constitutionem Imperii & de Electorum consilio, nulla facta mentione Summi Pontificis, curaturam. Lex vero illa autoritate Cæsarium stabilita, nunquam fuit consensu summi Pontificis confirmata, ac propterea frustra Sanctitatis suæ mens & consilium explorabitur. Quicquid enim dictæ pacis conservationi & defensionem conducet, procul dubio tanquam ecclesiasticæ jurisdictioni contrarium, & veræ fidei exitiabile respuet.

Verum si Sua Sanctitas consulatur, credo, nomini Sux Majestatis & Electorum ecclesiasticorum sertissime consulatur. Si non, ab illustrissimo Legato, in proximis Ratisbonensibus comitiis summopere invigilandum erit, ne dum vel tædio tam longi discriminis, vel ad contributiones Imperii occupandas, paci & concordie fortasse nimium indulgebatur, magnum aliquod catholica religio detrimentum patiat. Et certè, si rem cominus inspiciamus, præterquam quod illæ conditiones difficulter obtinebuntur, prædictæ moderacioni cautè utcunque adhaerendum est.

Nam eam *Capitulum* exempli causa *Magdeburgense*, de quo præsertim agitur, non nisi ex hæreticis constet, etiam si Præpositus ad tempus Catholicus capitulari nomine ad imperialia comitia mitteretur, parum profecto obtineremus. Ipse enim Ablegatus seriem sui mandati nullo pacto posset excedere, & proinde sua suffragia & responsa tanquam ab infecto fonte, hoc est hæretico Principe & Capitulo manantia ex Nilo & Euripo, quamvis aureo, nihil boni prorsus attraherent. Quin verius hæretici, nobis stolide nendum pueriliter deceptis, venenum in gemmeo vasculo, primo dulce, mox statò tempore exitiosissimum propinarent. Cum enim inter Augustanos & Catholicos circa beneficia & obventiones ecclesiasticas, vigore illius pacificationis nullum discrimen agnoscat, si hæc rima ad obtinendas Sessiones Capitulis, ut plurimum hæreticis, aperiretur, quamvis ad tempus in legatis catholicis eligendis Protestantes ex industria consentirent, tempore tamen procedente, ut in futuris comitiis, procul dubio liberam, & sine religionis discrimine dictorum Legatorum electionem usurparent. Facile enim & fortasse vere obtenderent, neminem Catholicorum inter suos Capitulares reperiri, vel si quis forte repeririatur, non talem esse, qui in tot principum confessu admittitur, tanquam gravium negotiorum onus digne valeat sustinere. Unde quod nunc primâ fronte speciosum videri posset, in magnum postea vergeret Catholicæ religionis exitium. Erit igitur nobis Catholicis, memoria Trojani equi & exemplo edædis serio ut eunque cavendum, ne adumbrata pictura speciosum, sed occultis periculis grande & mox serò pernitendum aliquod consilium disruptis prudentiæ manibus admittamus.

His itaque sic stantibus, præcipuum ne dicam unicum remedium, quod huic morbo idoneum agnosco, in Catholicorum Principum constantia situm est, qui cum justissimam causam tueantur, pro qua constitutiones Imperii & omnia jura militent, indignum sane fecerint, si ipsam, quamvis armis tractanda foret, timide deseruerint. Nam, ut bene ait ille *causa jubet melior Sæperos sperare secundos*. Debebunt igitur mea sententia ecclesiastici ceterique principes catholici res suas inter ipsos, sociis ascitis si fieri potest auctoque ære collectis, & sanctissimi Domini nostri

summi Pontificis ac catholici Hispaniæ Regis, & auctoritate & auxilio freti, firmius & oportune stabilire, seque si vice suffragiorum cum adversariorum temeritate armis decertandum foret, defensionem paratissimos ostentare. Sic enim fiet, cum ex certissimo scito gladius gladium cohibeat, ut hæreticorum minæ & studia malæ causæ innitentia languescant, illico intelligantque ipsi propriæ communicque Germaniæ paci consulentes, vitare potius intestinum bellum, quam provocare. Quod si *Turcarum* tyrannus, ut timeretur, Pannoniam in vadet, eò magis debebunt, nisi velint se aliosque fatuo certe exemplo pessundari, privatis simultatibus sepositis aut certè dilatis, publicam pacem tueri, communiaque ac graviora pericula communibus item armis propulsare. Verum cum sciam quæstionem hanc *Magdeburgensis Sessionis* nunc temporis Sæ. Majestati apud ecclesiasticos Electores nonnullosque alios Principes exactissime exagitari, arbitror tandem consultissimum fore, si eorum sententiam experiamur, eo tamen animo, ut quousque evidentibus argumentis aliud non demonstraretur, neganti potius, ut tutiori, quam affirmanti parti firmiter adhaeramus.

XXXIX.

Nachricht von der Stiftung des Thüringischen Klosters Volkeroda / in sich haltend ein merckwürdiges Diploma, von dem mit dem Zuge wider die Sachsen / insonderheit Henricum Superbum, A. 1139. beschäftigten Kaiser CONRADO III. (der in diplomatibus Secundus pflegt genennet zu werden) aus Sagittarii Antiquitat.

Thuring. MS.

ANno 1138. soll das berühmte Thüringische Kloster Volkeroda / Eistercienser oder graues Ordens / insgemein Volkeroda oder Volckenroda genannt / gestiftet worden seyn; Dieses bezeuget mit wenig Worten der Auctor de Landgraviis Thuringiæ cap. 18. Anno Domini M. C. XXXVIII. (sagt er) fundatum est Monasterium in Volckenrode Cisterciensis Ordinis. Gewiß ist es / daß es A. 1139. schon muß gestiftet gewesen seyn; Allermassen in selbigem Jahr König Conrad von einem seiner
Ecc 1 edlen

edlen Bedienten / Herrmann genannt / eine Mühle bey Kermas
(mag wohl der Flecken Körner seyn / vor acht Mark Silbers
gekauft / und solche dem neuen Kloster verehret. Worvon mir
der Schenkungs Brief in Abschrift zu Handen komen / und wür-
dig ist daß er alhier dem werthen Leser wieder mitgetheilet werde.

In nomine Domini nostri & SS. individuae Trinitatis Ego CON-
RADUS divina favente clementia hujus nominis *Secundus* Ro-
manorum Rex Augustus. Notum esse volumus universis, tam po-
steris quam presentibus Christi fidelibus, quatenus piis Supplica-
tionibus religiosorum virorum commoniti, & necessitatibus pau-
perum Christi providere cupientes, *Molendinum juxta Kermas*,
quod ministerialis noster Herimann a nobis in beneficio multis
annis possederat, ab eodem ministeriali nostro precio octo marca-
rum argenti recomparavimus, & in nostram potestatem libere re-
cepimus, & sine omni contradictione idem molendinum mo-
nachis religiosi in *Folkolderode* Deo & S. Mariae ibidem famu-
lantibus, cum omni libertate possidendi & fruendi in perpetuum,
propria manu tradidimus & delegavimus, videlicet ne divinae re-
ligionis fervor pro penuria vectigalium ibidem decalesceret, & ut
ipsorum oratio pro nostris quotidianis excessibus expeditius inter-
cedere posset. Ut autem nostra haec traditio & delegatio omnibus
evidenter firma & inconcussa permaneat, presentem paginam sigilli nostri im-
pressione roboravimus, & nostra imperiali autoritate confirmavimus. Si quis
autem contra haec venire vel aliquo malo ingenio impingere praesumerit, auri
triginta libras purissimi componat, quorum partem dimidiam iisdem tribubus
perfolvat, reliquam vero in seriniis Regis reponat. Huic autem delegationi nostra
idoneos testes adhibuimus, quorum nomina subscripta habemus.

Signum Dni Conradi R. R. Secundi.

Albertus Moguntinus Archiep.

Bucco Vormatiensis.

Udo Cicensis.

Lupoldus Dux Bavariae.

Albertus Comes de Monte.

Comes Siebodo de Scharfeld.

Ludovicus Comes de Lare.

Sivart de Aldelgeresburg.

Facta est autem haec venditio in lo-
co Hersfeldensi in *expeditione* quam
habuit Rex *adversus Saxones* Anno
Dominicae Incarnationis 1139. Indi-
cione 2. anni vero regni ipsius secundo.

Albero Trevirensis Archiep.

Sigfridus Spirensis.

Embrico Herbpoleasis.

Adelbertus Dux Saxoniae.

Ludovicus Landgravius.

Hermannus Comes de Pleffa.

Heinricus Abbas de Heresfelden.

Conradus Abbas de Nolden.

Gevehardus Comes de *Sultzebach.*

Guntherus de Merckelbach.

Ego Arnoldus Cancellarius vice

Adelberti Archiepiscopi Cancellarii.

XL.

XL.

J. F. Felleri Specimen novi Eponymologici
 Critici, sive Judicia varia, aliaque observata digna de
 claris quibusdam scriptoribus seculi XVI. & XVII. tam ex
 libris bonæ notæ, quam ex Schedis manuscriptis
 collecta.

Georgii ACANTHII, Kelhaimerii, *Philosophia Platonica* Libri
 tres. Basileæ per Joh. Oporinum, 8vo.

Kelhaimerus vocatur à patria Kelhaimo, Baviaræ oppido, cu-
 jus ipse meminit in Epist. ad Lectorem p. 21.

Dedicavit Alberto Baviaræ Duci Friburgi Brisgoiæ Cal. Aug.

1554.

In Epistola ad Lectorem hæc scribit de se: Quum ad hie-
 mem me ex Anglia Lovanium recepissem, abhinc amplius annis
 tribus, & ibi in artium studiis liberalissimis me, doctrinisque ex-
 ercuissem aliquamdiu, elegi ex omnibus bonis autoribus harum
 rerum Principem ac pene inventorem *Platonem*, quem præcipue
 colerem: atque veterem illam philosophiam ab eo mirifice ample-
 xatam, à me autem certo intervallo intermissam excitavi & revo-
 cavi ad pristinam dignitatem. Quo tempore mihi primum venit
 in mentem, ut antiquissimam nobilissimamque doctrinam Plato-
 nis tam longe lateque dispersam atque fusam per omnes fere ser-
 mones, qui ab eo perscripti variè, copiosè sunt, certa via expli-
 carem & ratione quadam constringerem. Ad hoc accesserunt cla-
 rissimorum & doctissimorum virorum cohortationes, quorum
 libris etiam ad illud opus, quod volebam aggredi, uti optimis lice-
 bat. Gaudebam illis probari hoc novum studium: atque sine
 mora negotium magnum quidem, & arduum, & laboriosum sus-
 cepi. Quare non tam spe perficiendi, quam experiendi vo-
 luntate omnes ejus sermones primum diligenter etiam atque et-
 iam lectitavi, & libavi excellentissima quæque: deinde non mo-
 do

do quid ille dicebat, sed etiam quid in singulis philosophiæ partibus probabat maxime, ordine isto persecutus sum, ut primo loco ea, quæ ad artificium differendi atque tractandi: secundo ea, quæ ad totius naturæ quæstionem: tertio ea, quæ ad virtutes & vitia, ad res fugiendas & expetendas: quarto ea, quæ ad optimam Reip. institutionem: quinto ea, quæ ad unum rerum omnium principium, auctoremque Deum, & ad institutiones sacras pertinebant, collocarem, & unumquodque eorum rursus quem ad locum referri conveniret, reponerem. Quum itaque satis hujus operis magnitudo crevisset, *in XV. libros distribui*: totam de universo genere philosophiæ uno libro explicavi sententiam, tribus præterea de differendo, tribus de natura, quinque de vita & moribus, duobus de Republica & Oeconomica, uno de Deo rebusque divinis. Illud tantum restabat, ut cum observassem quid quibus & in libris & in locis esset collocandum, unumquodque eorum plenâ quâdam ratione, sententiarum varietate & gravitate verborum perpolitâ ornarem, ac certis dicendi luminibus amplificarem atque augerem &c. Sed cum & contra voluntatem meam, & præter opinionem ea perturbatio incidisset omnium rerum, ut mihi in patriam, quæ est Kelhaimum Bavarix proficisci neesse esset, declinavi à proposito, deflexique sententiam. Quoniam vero iniquam meam esse fortunam arbitrabar, & iter infestum ac periculosum mihi videbatur, *omnes de philosophia Platonis commentarios*

Emendaturis ignibus ipse dedi.

Quæ præterea *de philosophorum sectis*, cum adhuc Basileæ, literis operam darem, observare & colligere cœperam, in exilium e-
jeci, mihi semel atque iterum & sæpius maledixi, qui in magnis artibus atque doctrinis plurimum à prima adolescentia studii posuifsem & temporis. Verum de tam multis & variis molestiis cogitationibusque meis nunc dicere non est necesse. Non ita multum spaciū est, quod ex Italia rediens nactus sum & locum opportunum & tempus magis idoneum ad scribendum, quam unquam antea. Hic ego multa simul cogitavi de rectissimis atque honestissimis studiis, quorum omnium moderatrix & quasi apex esset philosophia, non illa de nugis sophistarum: sed hæc in qua de omni optimarum

rerum cognitione, de civitatibus instituendis & regendis, de scribendis legibus, de Justitia, de fide, de hominum moribus disputatur. In qua cogitatione mihi ille non intelligendi solum, sed etiam dicendi gravissimus autor & magister Plato iterum occurrebat, quem principem omnium philosophorum semper judicavi. Itaque hosce libellos tres de antiqua philosophia ex testimonio illius nuper conscripsi, non ut triennio ante institueram, sed ut meorum studiorum ratio temporisque ferebat.

Summa Librorum Acanthii de philosophia Platonica hæc est.

Libro primus continet generalia quædam de philosophia, & specialia de philosophis græcis.

Definitio philosophiæ platonica p. 39.

De Pythagora & Pythagoreis p. 56.

De Socrate p. 70.

De Platone p. 89.

Liber secundo Platoniam philosophiam exponit juxta tres ejus partes, nempe Logicam p. 99. (ubi de Ideis p. 123.) physicam p. 154. (ubi iterum aliqua de Ideis p. 156.) Ethicam p. 172.

Libro tertio docet, Platoniam philosophiam ex Hebræorum fontibus manasse, productis in hanc sententiam variis locis parallelis: quoad Ethicam p. 200. Physicam p. 219. Logicam p. 230. Secutus autem hæc in re est Acanthius præcipue auctoritatem Eusebii p. 199. 224. Initio autem hujus libri quædam repetit de sectis Græcorum ante Platonem pag. 193. In extrema parte satis copiose disputat contra contemptum philosophiæ pag. 251. definiens philosophiam juxta Platonem p. 257. & legitima ab illegitimo distinguens p. 263.

Dictio Autoris hujus satis elegans & latina, sed ordo quodammodo perturbatus: neque ex his libris penitiora Platonici dogmatis addiscas, aut ultimos fontes cognoscas.

A pagina 297. usque ad 335. congescit varia è Cicerone testimonia de Philosophia, Rhetorica in primis & dialectica.

Inde sequitur ejusdem Georgii Acanthii de periculosa ac turbulenta nostri seculi Republica lamentatio. Carmen est sapphicum benelongum, quod dedicavit Carolo Relingero Venetiis ex ædibus Aldi A. 1552. quo anno & ibidem impressum antea fuisse constat.

pa

è Spachii Nomenclatore Scriptorum philosophicorum p. 106.
(Excerpta hæc à me jam pridem fuerunt, ex Jacobi Thomæ Professoris quondam eloquentiæ celeberrimi in Academia Lipsienfi avi mei ex noverca, *Notitia Auctorum Ms.* cujus passim mentio fiet in hoc specimine.)

Jacobus ACONTIUS, Tridentinus, scripsit librum *de Stratagematibus Satanae*, de quo vide Voëtium Disput. selectarum Tom. I. p. 160. conf. ibid. p. 415. 501. 975. Vid. etiam Calovius System. Theol. Tom. I. p. 123. 780. 853. Conferatur Reiserus de Atheismo p. 297. 298. Calov. Instit. Theol. p. 205. ubi insigne ejus e-logium è Remonstrantibus, item p. 56. Vita, fata & doctrina Acontii, ex ejus libro de Stratagematibus Satanae, Tomo VI. observ. Hallens. observat. 25. quæ hæc censurâ finitur: *Si vel maxime quadam atro notanda lapillo in Libro ejus de Stratagematibus Satanae occurrerent, hæc tamen infinita rerum utilium varietate facile compensarentur. Omnibus itaque, quibus vera sapientia, imo vere pietatis studium cura cordique est, commendatum eum libellum maximo opere cupimus.*

Antonius ARNALDUS, Doctor Sorbonæ Parisiensis, æternam nominis sui famam sibi paravit his scriptis, recensitis in *Perreault Hommes illustres* p. 54. sq.

Éléments de Geométrie, si estimez de tout le monde.

La Grammaire raisonnée est toute de luy, & il a eu beaucoup de part à *l'Art de penser*. Ces livres sont deux Chefs d'œuvre en leur espee

De la fréquente communion, qu' il fit à l' age de 28. ans.

La morale de Jesus Christ renversée par les Calvinistes.

La morale des Calvinistes convainçue de nouveau

Traité de la lecture de l' Ecriture sainte. Défense de la perpétuité de la foy. Elle a été imprimée sous son nom pour luy donner plus d' autorité, l' ouvrage neanmoins n' est pas tout de luy, & Mons. Nicole y a û beaucoup de part.

Les volumes, que Mr. Arnauld a écrits contre le Ministre Claude Lucas ASSARINUS, Genuensis, natus Hispali, patre Genuensi Antonio Assarino & matre Cantabra Dn. Joanna de Relux anno 1607, 18. Octobr. Lucæ Evangelistæ sacro, unde si nomen

contigit. Hic inter eos connumeratus, qui ingenio pollent, distusque nostri seculi decus, Italiae nec non Liguriae ornamentum, cujus *ELQVENTIAE* apud omnes *opinio* semper fuit singularis. Anno 1670. vivebat Augustae Taurinorum, Serenissimo Duci Sabaudo & aulicis omnibus pergratus. Edita sunt ab ipso:

Tumultuum Catalaunensium Libri quatuor Genuae 1646, in 4. cum annotationibus.

Bellorum Italorum Tomus I. Taurini 1665.

Epistolae variae, fabulae amatoriae, *Stratonica** &c.

vid. *Oldoini Athenaeum Ligusticum* p. 401. 402. meminit ejus Nicolaus Antonius in Bibliotheca Hispanica.

* *Stratonica* Assarini ex Italico & Gallico Sermone, in gratiam filiae Laurentii, Consulis olim Lipsiensis, Oppersdorfio postea nuptae, in Germanicum eleganter translata fuit à *M. Paulo Bosio*, Ecclesiae Dresdensi, (Parentationum editore), cum Lipsiae studiis incumberet. Sed haec versio nunc in officinis Librarium haud amplius obvia.

Johannes BASIUS. Autor est Libri, cui titulus: *Paradoxarum Disputationum Juris Civilis Libri IV. in quibus dubiae & ambiguae Actorum traditiones responsaque inter se repugnantia in judicium & examen revocantur, & quae lance ponderantur, atque reconciliantur* - Auctore Ioanne Basio, Frisio, ICto. Basil. A. 1575. fol.

Nemini dedicat: Ad lectorem autem inter alia haec praefatur. *Scitis autem studiosioris id esse nostra tempestate doctis, quod vel ad reprimendam Sciorum in judicando ac rejiciendo temeritatem & audaciam, vel ad gloriam aliquam aut pretium inde impetrandum, auctoritate Principum, quibus sua dedicant, suffulciantur, ut quos ratio & causa aequitas non conciliat, eos Heroum cum doctis consuetudo, nec non & ipsorum retundat ac comescat auctoritas, Sed cum morem, candide Lector, ideo sprevi, cum videam meos labores solum ad tuam utilitatem & progressionem tuorum studiorum in legali scientia pertinere, &c. Habes ergo hic meas in totum fere jus (in primis autem in tractatum de Institutione & Exheredatione †) de ambiguis doctorum responsis paradoxas disputationes.*

† Ita est: Sed adeo pleraque capita ad argumentum testamentarium pertinent, ut horum comparatione praestitisset plane tacere illud de toto fere jure, paucissima enim sunt alterius argumenti. Lib. IV. c. 8. titulus hic est: *Nimia Hottomanni licentia in Scholam notata; ac ipsius crassius dete-*

*Huius error in explicatione S. idem credendum vers. Nam si &c. & alciati in eundem versiculum reprobata explicatio, ac communis doctorum deserta. Ubi quidem in ipso capite satis acriter in Hortomannum invehitur. Hinc opinor motus est Joh. VVillichius Neonobellus, ut de *farusate Basiana* epistolam scriberet pro defensione Hortomanni, ut cognosco è Desselii Bibliotheca Belgica p. 455.*

Caspar BACHETVS. Burgi Sebusianorum diem obiit ante decem aut circiter annos vir insignis, Gaspar Bachetus Mezeriacus. Habere se dicebat paratum *Apollodorum* cum eruditissimis commentariis, in quibus omnibus mythica Theologia explicatur. Vir erat doctus & accuratus, ut constat ex libello *de Æsopo & fabulis Æsopicis*, aliquotque *sacris epistolis* ad Ovidianarum exemplum concinnatis; quæ omnia video à magnis viris in summo pretio haberi. Præter ejus *Diophantum & Commentarios Gallicos in epistolas Ovidii* nihil de eo cognovi. Inquire quæso sedulo de omnibus istius viri scriptis, & quicquid tantum nomen præferre inveneris, meo nomine comparare ut velis enixe contendo, *Claudius Sarracius in Epist.* ad Alexandrum Morum, 1644. p. 99

Petri BEMBI, Cardinalis, *Epistole*, prodierunt Basileæ 1567. 8vo. inscriptum erat nescio cujus manu: Bembum hominem parum piura fuisse constat ex epistolarum Paulinarum contemtu, quas *Epistolaccias* appellant. Vide rigidum de Bembi epistolis iudicium Scipionis Gentilis, JCr, in Commentariis in epistolam Pauli ad Philemonem c. 18. sub finem.

Qualis Bembus in Epistolas Pauli

Talis Scipio in Epistolas Bembi.

Bembus, qui postea Cardinalis factus est, eum ad Sadoletum venisset, & eum in enarratione epistolæ ad Romanos aliquid operæ collocare intellexisset; Omitte, inquit, has nugas, non decet gravem virum tales ineptiæ. Talium iudiciorum plena est Italia, ubi ingredienti in templa dicunt se accedere ad communem errorem. Victorinus Strigelius in notis ad Psalm 4. p. 30. edit. Lips. in 4to. (Hæc Bayle in Dictionario Critico nonnisi in Lansio reperire se potuisse ait.)

Ejus vita per Joh. Casam conscripta legitur in vitis Batefii p. 140. conf. Lotichium IV. Bibl. Poet. p. 19. sq. Eybenium in Magiri

giri Eponymologico aucto p. 119. Confer quoque vitam quæ ex-
tat in Thevet vie des hommes illustres p. 517. ubi & ejus effigies
æri incisa.

Paulus BENIVS, Eugubinus, Successor Riccoboni in Gy-
mnasio Patavino, obiit A. 1625. vid. Tomasini Elogia Illustrium
Virorum, p. 350. (ubi ejus effigies) Catalogum Operum ejus p.
354. sq. conf. Imperialis Museum historicum in ejusdem Elo-
gio p. 159.

De hoc viro doctissimo quidem sed maledicentiâ notissimo
vid. Morhof. de Patavinitate Liviana p. 16. sq.

Commentarius ejus in Aristotelis Poeticam & Rhetoricam,
excusus Patavii, 1613. fol. Commentarius in libros VI, primos
Æneidos Virgiliti, Venet. 1628. fol. De Comœdia dissertatio, Pa-
tav. 1600. 4to.

Lælii BISCIOLÆ, Mutinensis, e Soc. Jesu, qui obiit A.
1629. *Horæ Subcesivæ* Tomis duobus editæ sunt Ingolstadt. 1611, &
Colon. 1618. in fol.

De Autore sic videbatur: Virum fuisse lectionis oppido dif-
fufæ, quique non, qui aliorum mos sit, absque autoribus retu-
lerit, sed nomina librosque Autorum diligenter annotaverit. Por-
ro magna in eo est lectionis quoque varietas: habes in eo sacra,
profana, vetera, nova, theologica, philosophica, philologica.
Regnant in eo *philologica* tamen, & in his præcipue, quæ ad ver-
borum tum græcorum tum latinorum etymologias, ad eorundem
differentias, ad ritus præscos, ad *historiam inprimis profanam* faci-
unt, adeo ut uni viro interdum totum det caput, uti Deiotaro de-
dit cap. 12. lib. 4. Tom. II. diligens est & in distinguendis iis, qui
eodem fuerunt nomine Historiam philosophicam rarius exequi-
tur quam optavisset. Sed credo huc cum non tanta impulit,
quam ad alia, cupiditas. Hæc de materia. Quod ad formam
attinet Scriptionis congerit magis quam digerit, atque valde acu-
te philosophari mihi videtur. Forte digerere tamen aptius po-
tuisset, nisi parcendum putavisset otio. Quod totum dum locis
quasi communibus suis qualicumque ordine vulgandis destinat,
factum inde erediderim, ut minus accurate quædam emiserit,
quæ accuratiora potuisset alias. Etiam hoc addo: alicubi multa

paucis dicere videtur, vicissim alibi pauca multis. Omnino cum inter eos habeo scriptores, quos magis varietate rerum, quam scribendi accurate habeam in pretio. J. Thomasi Notit. Auctor. MS.

Trajanus BOCCALINVS. Scilicet calumniatur homines ut odere: atque *hinc Boccalini Scemmata in Hispanos* quod intolerandam ejus scurrilitatem colapho inflictō castigasset Romæ nobilis quidam ejus gentis; quod virtute vindicare cum non posset ignavus homo, secessit Venetias, ubi contra Hispanos *Lydiū Lapidem* edidit. Hæc obiter narrat *Cbiffetius in Tennevrio Expensō* cap. V. p. 8.

Joh. Frieder. BOECKELMANNUS, Steinfurtenfis, J. U. Doctor, ejusque Professor Heidelbergensis, Electoris Palatini Consiliarius Aulæ, postea Aulæ Vice-Præses, demum Juris Professor primarius in Academia Lugduuo-Batava, obiit A. 1681. ætat. 48. Vid. Witten. Diar. Progr. Tom. I.

Causam Palatinam de Hominibus propriis contra Anti-Wildfangistas peculiari libro defendit, cui titulus: *Justitia causa Palatina*. vid. Witte. l. c. ubi ejus *scripta juridica* recensentur.

Incomparabilis Jctus epitaphio Lugdunensi appellatus. Devixit XXVIII. Octobr. (24. Octobr. Witte.) *sine uxore*, sine liberis, sed cum libris, quorum insignem thesaurum possedit. Catalogus à Juris prudentibus in pretio habetur. Epist. MS. A. 1682.

Petrus Johannes CAPRIATA, Genuensis, in historia nostrorum temporum præclare versatus, vtriusque Juris Doctor, *tribus Tomis præsentis Seculi [XVII.] bella vernacula lingua descripsit*; quorum primus in Libros duodecim divisus continet armorum motus in Italia excitatos ab A. 1613, ad 1634. Secundus in sex Libros distinctus explicat bella extra Italiam excitata, & proponit ejusdem Italiæ motus ab A. 1634. usque ad 1644. In tertio sex quoque Libris divisio, sequitur narratio bellorum Italiæ usque ad Ann. 1650. Hisce narrationibus posteros Auctor sibi devinxit, dum illos edocet cumulate de Orbis tumultibus. Vixit usque ad ultimam senectutem. Oldoinus in Athenæo Ligustico p. 468. ex Soprano.

Joh.

Joh. Baptista Capriata, Genuensis, Petri Johannis Historici magni nominis filius, tertiæ parti Historiarum patris literas addidit, adjunxitque in evulgatione illius A. 1663. Oldoinus l. 6. ex Mich. Justiniano p. 314.

Joh. CARAMUEL de Lobkovvitz, Hispanus, scripsit Theologiam moralem ad prima (si titulo credimus) eaque clarissima principia reductam. Lovani 1645. fol.

Lectori inter alia hæc pollicetur: *Totum Decalogum à Deo dependere, & divinitus mutabilem & dispensabilem esse demonstro.* Patet ita, eum defensorem esse *Indifferentismi Moralis* (a). Verum cum hic indifferentismus non minus quam Theologicus viam sternat Atheismo, non mirum si Atheismi quoque postulatus fuit Caramuel (b)

(a) Qua in re eò usque processit, ut asserat, *multa sexto decalogi præcepto reperiri interdicta, que præcipua à præcepto non solum dicerentur indifferentia, sed & bona, jure hanc ob causam castigatus à Sinnichio* Vid. Reiserum de Atheismo p. 58. Obiter hic noto, *indifferentismum moralem* (horribilis autem hæc doctrina christianò cuius exosa esse debet) si ad ejus defensores respicias, *triplicem* constitui posse. Quorum unus est *Epicureus*: Nam Epicurus penitus sublata primæ Decalogi tabula (quippe divinam providentiam negans, sola secundæ tabulæ præcepta valere putavit, nec alia lege, nisi humana positiva. Alter *Hobbesianus*: Hobbesius enim ipse quoque secundæ tabulæ præcepta, Epicurum ea in re secutus, ex hominum inter se pactis derivavit, interim præcepta primæ refert ad legem Dei positivam. Tertius *Scholasticus*, seu quo cum alio nomine appellare placeat, quem & Caramuel secutus, utriusque tabulæ præcepta lege tantum positiva Dei valere arbitratur. J. Thomasi Notit. Auctor. Mf.

(b) Vid. Reiser. d. l p. 343.

Caramuel, Abbas doctus, ingenuus, & moderatior longe, quam suat plurimi pontificiæ partis, in Prodomo pacis &c. Conringius Animadv. de Purgator, p. 71.

Electus fuit Episcopus Campaniensis Anno 1657. videatur Ughellus Tom. VII. Italiæ sacre p. 660, in Episc. Campaniens. ubi de ejus scriptis plura.

Nicolaus CAUSSINUS, Trecentis, è societate Jesu, Ludovico XIII. Galliarum Regi, à sacris confessionibus, obiit Parisiis A. 1657 ætat. 68. natus exeunte Majo A. 1583. ut legitur in aula ejus sancta,

Scripsit inter alia Libros XVI. *de Eloquentia sacra & humana*

cujus editio tertia (non ignobili, ut est in titulo, accessione locupletata) prodit Colon. Agripp. A. 1634. 4to. Citans hos libros Vossius lib. IV. Partitionum oratoriarum c. 1. p. 391. eloquentiæ parallela vocat, & Caussinum tanquam melioris notæ Rhetorem laudat. Est autem omnino scriptor hic cultus, eruditione & judicio pollens inque legendis autoribus, & inde excerptis rebus fatis industriam suam lectori probat. (J. Thomaf. Notit. Mf.)

Scriptit etiam de *Symbolica Ægyptiorum sapientia* Colon. 1623, 8vo.

De ejus *Aula sancta*, quæ gallice prodit Paris. 1647. fol. tale judicium fert *Guy Patin. Lettr. 17. A. 1649. On imprime ici le livre latin in folio du Pere Caussin. Celui de la Cour sainte est veritablement plein de rapsodies, & principalement au 3. & 4. Tome. Ce fut l'avarice du libraire, qui pressa ce bon Pere d'augmenter le nombre de ces volumes, afin de gagner davantage, & néanmoins le bon homme étoit epuise. Il avoit mis tout ce qu'il savoit de bon dans les deux premiers Tomes.*

Hermannus CONRINGIUS primum Physicæ, deinde Medicinæ & Politicæ Professor Helmstadiensis, insuper Augusti Duc. Brunsv. & Luneburg. & diversorum Regum & Principum Consiliarius, eruditorum ævi superioris decus incomparabile, obiit A. 1682. ætatis 75,

De scriptis ejus editis, vide Königii Bibliothecam, Witteni Diar. Biograph. T. I.

Ejus *Catalogum Virorum doctorum* nondum editum citat Quensted de Patriis Virorum illustrium p. 58. qui forte idem est cum eo libro, cujus Morhofius Polyhist. p. m. 21. meminit his verbis: Versatur & in nonnullorum manibus ejusdem liber *Ἐπέδοτος* de scriptoribus, quam tamen extemporalem ejus operam crediderim,

Conringii hostes fuerunt, Gryphiauder, Figlovius, Tabor, Malcomenius, Marinius, Wasmuth.

Erbermannus, Valeriaus M. Haunoldus, Nihusius, Walenburgicus.

Ludovicus XIV. Conringium mille librarum honorario sibi devinxit. Knefebeck in Prodr. Jur. Publ.

CON

Conringius jussu Leopoldi Imperatoris *Opus de Præsentationibus Germaniæ* medietatus fuisse dicitur. Idem l. c.

Cunradi DIETERICI, D. Theologiæ Giessensis, qui obiit A. 1639. effigiem cum elogio & scriptorum Catalogo habes in Spizelii Templo honoris p. 131. sq. Legitur & Panegyricus memoriæ Dieterici consecratus & in publico Academiæ conventu memoriter recitatus in orationibus Schuppil p. 109. edit. Giessens. 1658.

Johannes DOUJATIUS, nobilis Tholosæ, natus X. Maji M. DC. X. Regionum Interpretum Juris Decanus, & latinus Ludovici XIV. historiographus *celebs* obiit V. Kal. Decembr. 1688. ætatis 69. Pinsson in ejusd. Epitaphio.

Hieremias DREXELIUS, è Soc. Jesu, Baviaræ Electoris Concionator aulicus, obiit A. 1638. ætat. 57. Opera ejus junctim edita II. Tomis in 4to. Habes ibi quædam de vita ejus, post effigiem ejus ante Indicem singulorum opusculorum.

Erasmus ROTERODAMUS. Mortuus ingentem thesaurum reliquit, quem testamento condito partim amicis, partim piis causis destinavit. In quadam de morte Erasmi Epistola Msc. nescia an edita, hæc inter alia leguntur - *Sunt qui illum septem millia aureorum, no dicam plus, reliquisse ferunt &c. Hunc nimirum thesaurum & ipse sibi tot magnorum Virorum liberalitate adjutus comparat. Quem nunc post se relictum in sanctissimos usus erogandum statuit.* Testamentum ipsum Erasmi exhibet Scriverius in vita ejus p. 44. sq. Evertere hoc ejus testamentum conati sunt quidam sed horum conatus repressi sunt à Gabriele Mudæo, teste Wesenbeeio Exempla Jurisprud. p. 97.

Adversus Erasmus, de *Imitatione Ciceroniana* dialogum scripsit Stephanus Doletus, excusum Lugduni A. 1535 4to. de quo judicium Francisci Floridi Sabini lege apud Gruterum Tom. I. Lampadis Criticæ p. 1188. Scripsit etiam J. C. Scaliger duas orationes, quæ junctim editæ sunt, cum seorsim prius prodissent, Toloſæ A. 1621. 4to. Imo & tertiam orationem in eadem causa scripsit Scaliger, sed quæ in direptione supellectilis periit, ut constat ex confutatione Fabulæ Burdonianæ p. 312. edit. Lugd. Batav. 1617. *Æquior de Ciceroniano Erasmi censura est Joh. Ludov. Vi-*

vis lib. IV. de causis corruptarum artium p. 162, 163. Visissimi Ciceronianum Erasmi perstringit Jacobus Pontanus Volum. I. Progyrnasmi. 89. in Annot. p. 414. item in Auctario ad Rōchum Perusinum de conscrib. epistolis p. 273. qui ipsius quoque Erasmi stilum aridum & exanguem vocat. Denique Andreas Schottus Tullianarum Quæstionum lib. II, p. 193. locum Erasmi profert è proœmio ejus in Tuseulanas Ciceronis ad Johannem Vlattenum (cui antehac Ciceronianum inscripserat) in quo ipse veluti palinodiam Ciceroniani sui canere videatur.

De hâc tota controversia non male, opinor, sic judicabimus. Fuit omnino latinissimus Ciceronis stilus, sed cum hunc ævo superiore nonnulli inter quos Longolius maxime imitandum ita sumerent sibi, ut loquendi & libertatem nimia servitute premerent, & homine Christiano dignam puritatem horrendis ethnicismis polluerent, non male castigavit hæc vitia *ERASMUS*. Cujus ipsius quoque stilus, quanquam à multis reprehensus, laudari tamen ob *elegantiam ac perspicuitatem*, aliasque virtutes præ illorum Ciceronis simiorum stilo meretur.

Quod *eruditionem Erasmi* attinet, si seculum illud, quo vixit, nondum penitus ab omni barbarie repurgatum intusare, tantam ille habuit, ut admirationi esset orbi erudito, id quod testantur elogia passim in eum collecta insignia. *Virum divinarum ac humanarum doctrinarum Principem* vocat Zasius Apolog. ad Joh. Eckium p. 64. *Vindicem eloquentiæ invictissimum, propulsatorem sordida barbariei*, Erasmus Albericus in judicio suo de spongia Erasmi *Germaniæ verè phœnicem Musarum dulce delictum*. Hermannus Nuenarius in epistola quadam, quæ adjecta legitur Piscatori Luciani interprete Pirckheymero. *Nostri seculi alterum quendam, si errores demus, Origenem*, Vadianus Geogr. f. 89. *Unicum non solum Germaniæ sed etiam sui temporis ornamentum*, Sigism. ep. dedic. in Josephum. *Magnum illum literarum Principum* Petrus Mosellanus in oratione de ratione disputandi. *Modis omnibus incomparabilem virum*. Alciatus II. Dispunct. 10. f. 187.

Et vero ipse meruit has laudes libris abs se editis variis, è quibus *Adagies Chilindes* opus infinita scaturiens eruditione vocat Casp. Barlaeus de methodo studiorum,

Su-

Supereſt, ut de religione *Erasmii* dicamus. Accenſendus ille eſt Neutraliſtis illius ævi, hæc eſt, iis, quibus nec Pontificia nec Lutheranæ religio ex omni parte approbata fuit, ſed mediâ quadam via incedere placuit. Quales eo ævo plures alii fuerunt, ut *Johann. Staupicius*, *Georg. Caſſander*, *Georg. Wicelius*; quorum quidem ſinguli ceſpitandi rationem videntur peculiarem ſecuti fuiſſe. In *Erasmio* autem præterea & hoc obſervandum, quod initio quidem ille cauſam *Lutheri* ſic ſatis approbare viſus fuerit, ſed ab ea poſtea aperto defecerit, ſcribens adverſus *Lutherum*, ſic nihilominus, ut inſigniora Romanæ Eccleſiæ vitia reprehendere pergeret. Harum rerum accuratior cognitio citra dubium hauriri poteſt ex *epiſtolis* ejus cumprimis; ſed admodum vaſtum illud opus eſt, nec ordine chronologico diſpoſitum. Interim juxta ſeriem temporum notitiam non mediocrem ſuppeditabunt *Bucholceri Chronologia*, & *Abram. Sculteti Annales Evangelii renovati*. *Bucholceri* Chronologiam in hac *Erasmii* hiſtoria ſequitur quoque paſſim *Lucas Oſiander* in *Epitomes Hiſtor. Eccleſiaſt. Centur. XVI* item (licet tacito *Bucholceri* nomine) *Chronologia Eccleſiaſtico-politica*, quæ habetur in *Gualteri* (id eſt *Gruteri*) *Chronici Chronicorum politici* libro II. ubi vide p. 1016. 1024. 1043. &c

Nimis prolixum foret è *Bucholcero* aut *Sculteto* omnia deſcribere. Juvabit ergo hic adhibere locum *Dreſſeri*, breviorẽ illum quidem, ſed huic negotio ſatis aptum, eumque annotationibus qualibuscunque illuſtrare. Sic ergo *Dreſſerus de Feſtiis* p. 121. ſq. ſub die *Erasmii* 3. Jun. *Erasmus* primum *Lutheri* conatus in repurganda Eccleſiæ doctrina non improbat, moderationis tantummodo plus in eo deſideravit (a). Cenſuit enim ſatius eſſe, virulentas quorundam contentiones contemnere quam reſellere (b). Anno *Chriſti* 1520. cum *Caſar Carolus V.* *Aquiſgranii* coronaretur, interrogatus eſt à *Friderico Saxonum Duce Imperique Electore Colonia*, quid de *Luthero* ſentiret? Cui reſpondit: verum eſſe illius doctrinam, ſed vehementiorem aliquando eſſe confirmavit (c). Cum iterum quaereret *Princeps Elector*, quare adeo offendiſſet clericos *Lutherus*? duo inquit *Erasmus*, peccata mortalia commiſit: quia tetigit coronam *Papæ* & ventres *Monachorum* (d). Poſtea tumultuanti *Caroloſtadio*, & aliis fanaticis hominibus, *Nicolao Pelargo* & *Thoma Mün-*

zero, cepit esse alieniori animo à Lutheri causa, adeo sibi invitam (e). esse scribens discordiam, ut veritas etiam displicat seditiosa. Anno 1524. oppugnavit aperte doctrinam Lutheri, editâ diatriba de libero arbitrio (f). Inde de juncti animo & voluntate diffidere aliter ab alzero indices cepit. Fessus quidem Erasmus, Ecclesie Romanae vitia tanta esse, ut corrigi sine asperitate non possent (g), & nihilominus tamen propter vehementiam styli à Luthero defecit, Pontificiorum vero errores & Ecclesiasticorum vitia æquo improbatu & insediatus est atque Lutherus, sed facere magis ac false (h), eaque urbanitate, qua acerbioris multum habuit, non minus offendit Pontificios (i), quam Lutherus aperta veritatis professione (k). Itaque & apud Pontificios (l), & apud Evangelicos (m) collectam gratiam effudit (n), dum in utrisque invenit, quod fugiendum arbitraretur: & medius (o) haberi, quam aliter adhaerescere voluit; propemodum versus illius sententiam sequens, quem in ore habuisse ferunt Aristotelem, πᾶντα μέντοι ἀγίστα, μέγας δὲ λόγος ἐν πόλει εἶναι. Hæc Dresserus de Erasmo.

h) Huc faciunt quæ refert Mich. Neander in Theologia Megalandri Lutheri v. 8. Bucholcer. Chronol. p. 474. 475. (sequor autem editionem Francof. A. 1634.) sub A. 1518. Osiand. Epit. Histor. Ecclesiast. Centur. XVI. qu. 66.

b) Ipsa hæc Erasmi scribentis ad Lutherum verba sunt, quæ & repetit Bucholcer p. 477. Idem vero Erasmus ex adversa quoque parte peccatum hic esse censuit. Quid furiosus, inquit citante Bucholcero p. 486. quam rem tantam maledicis libellis & clamoribus agi? quo quidem in negotio primum utrinque peccatum est.

c) Eadem prope habet Scultetus I. Annal. p. 54. Dresserum citans in margine.

d) Scultetus d. 1.

e) Ipsissima hæc sunt Erasmi verba in Epistola quam A. 1521. 13. Aug. scripsit Petro Barbirio. vid. Bucholc. p. 486. Scultet. I. Annal. p. 92. Accessit & alia causa. Sic enim Osiander p. 83. sub eodem hoc anno 1521 Hoc tempore Erasmus Roterodamus, cum videret, Lutherum à Pontifice Romano damnatum, & à Cesare proscriptum causam Lutheri deseruit, ejusque zelum in oppugnando Pontificatu Romano reprehendit, & Pontificiis adulari cepit, plus metuens homines quam Deum: & ab eo tempore multa in Evangelicos scommata libris & epistolis suis inseruit.

f) Vid. Bucholc. p. 493. & Osiandr. p. 96. qui ajuat, Erasmus à Rege Angliæ & Thoma Volsejo Cardinale Eboracensi persuasum strinxisse stylum in Lutherum, editâ diatriba. Erasmus autem Luthero iterum opposuit

hype-

hyperaspisten. Scripta uniusque *de libero serboque arbitrio hominis naturali* junctim edidit Guelterbyti cum Præfatione proluxa D. Casp. Pfaff-
radius. A. 1619. 4to.

- g) Erasmus epistola quadam ad Philippum, quam è lib. 19. Epist. Erasmi citat Neand. Theol. Luth. l. c. *Plane ne dicam dolo, sic undique corrupti mores Christianorum flagitabant, inimicem aliquem castigatorem & fortasse nostri mores meruerunt tam inclementem medicum, qui secti-
onibus & usionibus curaret morbum*
- h) Fecit hoc maxime in *Colloquiis suis familiaribus*, qualia sunt *πρωτο-
πλάσιος, Franciscani, Peregrinatio religionis ergo ἰχθυοφωγία Con-
cio sive Medardus. Exequiæ seraphicæ &c.* Quamquam alibi & Evan-
gelicos perstringit, ut in *Cyclope sive Evangeliophoro*, in quo & Joannem
Oecolampadium tangi discas ex Opmeerii Chronogr. p. 759. Passim
autem in Colloquiis Erasmi occurrunt historiae, sed nominibus personarum
obvolutis, ut omnino liber hic aliqua indigeat clave, quam quidem in
nulla adhuc editione deprehendere potui.
- i) Raynaudus Erotem. de bonis & malis libris p. 122. Erasmi perinde ut
Rabelesii libros impie facietis annumerat.
- k) *ubi Erasmus innuit, Lutherus irruit*, Pontificii cujusdam censuram habes
apud Raynaudum d. l. p. 23.
- l) Erasmus Catalogo hæreticorum inserit Petrejus p. 57. conf Ludov.
Rab. II. von Martyren f. 218. sub historia Jacobi Probstis Notum
quoque scripta Erasmi subiisse censuram Indicis Expurgatorii, colloquia
ejus legi prohibita. Plura dabit Possévinus, Appar. sacr. Tom. I. f. 419.
seq.
- m) In *Tischreden* Lutheri f. 299. ed. Francof. 1568. non pauca leguntur
contra Erasmus.
- n) Fuerunt & qui Atheismum ei impingerent, vid. Magiri Epomynol vel
Arianismum, vid. Dessel. Bibl. Belg. p. 177. König Biblioth. f. 277.
- o) Voluit quidem inter utrosque pacifici, sed nullo eventu, Osiander sub A.
1533. p. 220. *Erasmus edidit librum de amabili Ecclesia concordia, e-
narrans Psalmum 84. in quo libello Erasmus & Lutheranis & Pontificiis
Concordiæ formulam præscribit, sed neutra pars neutralis Theologi
neutralem formulam recepit.* Vid. & Bucholz. Chronol. p. 528. Etiam
A. 1525. scripsit consilium quoddam de quibusdam circa religionem &
ritus dissidiis impulsu senatus Basileensis, quod germanicè versum suppe-
ditat Urtilius Basler Chronick f. 543. qui negat in operibus ejus id re-
periri,

* Hactenus memorata ex J. Thomasi Notitia Mfr. delibavimus. Jungatur
his *Jeon Erasmi* Tom. 4. observationum Hallensium, Observ. 21.

Operum Erasmi in novem Tomos distributorum enumera-
tionem quære in Gesneri Bibliotheca f. 197. sq. cui & f. 204. sub-
ungitur Catalogus Auctorum, qui ipsius industria castigati pro-
dierunt,
Ggg 2 Petrus

Petrus Johannes FABER, medicinæ doctor Monspeliensis, librum edidit, cui titulus: *Hercules Piochymicus Petri Johannis Fabri, medici ac Philosophi Monspeliensis, Philochymici Castrinovidariensis. In quo peritissima tum moralis philosophia, tum chymica artis arcana laboribus Herculis apud antiquos tanquam velamine obscuro obruta deteguntur, & obvia fiunt, & clausa omnia philochymicis referantur. Tolose Tectotagum 1634. 8vo.*

Piochymicum vocat, quia fabulam Herculis interpretatur partim moraliter, atque adeo ad pietatem seu probitatem; partim de secretis chymicis.

Autor dedicat Cardinali de Richelieu, Castrinovidarii Anno 1630, sed ea tota epistola meris constat, ut vocamus complimentis.

Ex eorum numero est, qui chymicæ artis fere omnia pulchriora fabularum tegmine obvelata putant; quo in genere & ipse in præfatione *Michaelem Majerum* laudat, ipsumque vocat, *doctissimum & mirificum auctorem, ingenio grandi, capaci, & per omnes artes diffuso.*

Ibidem dicit, primum omnium se suscepisse Herculeos labores enodandos, & quid in ipsis occultum & abstrusum sit chymicæ artis & moralis philosophiæ, diffuse, minutim, ac digesto ordine pertractasse. Patet quoque ex illa præfatione, adeo fuisse Chymicæ studiosum, ut ferre dissentientes non posset, jactabundum præterea, sed hac ipsa in jactantia infirmitatis suæ remordente conscientia inconstantem. Persuasum quidem auctor in cap. I. & II. lectori cupit, id ipsum in fabula Herculis, quod invenisse ipse sibi videtur, occultare mythologos voluisse. Sed ne per somnium quidem ipsos cogitasse dixerim de chymicis præsertim affabulationibus. Itaque nullum operæ pretium fecisse mihi toto libro Autor videtur, ne laudem quidem ingenii meruisse. Plus enim satis passim est ineptiarum. J. Thomasi Notit, Auctor, Mscr.

Hieron, FALETTUS, aliis Phalettus, patria Savonensis, Guidi filius, Dominici Nanni Poliantheæ auctoris ex matre nepos, diversas Orbis partes ad capeffendas bonas artes ingenique cultum, quod in numerato habebat, circuevit. Lovanium urbem contra Gallorum impetum forti pectore, literarum studiosus defendit. Claruit etiam legum peritia, poësi & eloquentia, *Herculis quartâ*
Err.

Ferraria Principis Orator, Carolum V. Caesarem, Romanum Pontificem, Reges Hispaniæ, Galliarum, Poloniæ, ac Venetam Rempublicam adivit. Trignani Comes Venetiis vivendi finem fecit, dum *Principis Estensis* partes apud Senatum illum sustineret. Scripsit Italice *primam partem bellorum Germania evulgatam Venetiis 1572.* (1555. Venetiis, in Catalogo Thuaneo) *Orationes XII. &c. Elegias, Epigrammata, Lyrica. Opus de Genealogia Marchionum Estensium, Ducum Ferraria.* Summis laudibus Phalettum extolunt Gesnerus, Possevinus, Sopranus, Justinianus in Scriptor. Liguriæ, Giraldus de claris Poetis, Ghilinus in Theatro, Andreas Rossetus in Script. Pedemont. qui aliam à Savona patriam eidem assignat, &c. teste Oldoino Athenæo Ligustico p. 243.

Ubertus FOLIETTA, Genuensis, de patria optime meritus, virtute, ingenio, scientiis plurimis ornatus, cui summam copiam facultatemque dicendi natura largita est, claruit Seculo XVI, & scripsit: *Clarorum Ligurum Elogia, Roma evulgata A. 1580. de lingue latina usu & præstantia libros tres. ibid. 1574. De vita & studiorum ratione hominis; Sacris initiati opus. De ratione scribenda historia Tractatus. De causis magnitudinis Imperii Turcici, virtutis ac felicitatis eorundem in bellis perpetua lucubrationem. De similitudine normæ Polybianæ. De Philosophia ac juris civilis inter se comparatione libros tres. Opera subscriptiva opuscula varia. De Sacro Fœdere in Selimum Libros quatuor. Narrationem expeditionum variarum Selimi in Africam, & obsidionis Melitensis. De nonnullis in quibus Plato ab Aristotele reprehenditur. &c. Universam historiam rerum Europa suorum temporum. Historiarum Genuensium Libros 12. Genuæ 1585. Conjuracionem Joh. Ludov. Flisci. Tumultus Neapolitanos. Cadem Petri Aloysii Farnasii, Placentia Ducis. Celebrant tantum virum Possevinus in Selecta Bibliotheca. Hieronymus Bardi in Chronologia. Ghilinus in suo theatro, in Syllabo Scriptorum Ligurum, citante Oldoino in Athenæo Ligustico. p. 526.*

Carolus du FRESNE, Dominus du Cange, ex nobili apud Ambianos natus familia, 1610. 18. Decembr. fuit Quæstorum in præfectura Ambianensi Præses; obiit stranguriæ cruciatibus, quibus per quinque fere menses fuit agitatus Anno 1688. die XXIII.

Octobr. ætatis LXXVIII. Pinsfon ia ejus Epitaphio. Conf. Perrault Hommes Illustres.

Immortuus est grandi Operi, cui titulum fecerat : *Chronicon Paschale* sive *Alexandrinum*. Colberti jussu colligere voluit novum *Corpus Historia Francica*, sed illo defuncto destinata sua executus non est, Perrault l. c.

Conradi GESNERI *Bibliotheca Universalis*, sive Catalogus omnium Scriptorum locupletissimus, editus A. 1545. fol. Hanc auctam edidit Josias Simlerus, Professor Tigurinus Ann. 1573. & post J. J. Frisius Basil. 1583. fol. Supplementam adjecit Anton. Verderius Lugd. 1585 fol.

Est autem hic liber nonnisi Operis universi, quod Gesnerus moliebatur, pars prima, seu Tomus primus. (Flacius in Catalogo Testium veritatis p 985. dum primum Tomum Gesneri citat, Bibliothecam ejus innuit) Cujus rei tamen nullum est in titulo indicium, satis tamen, quod dixi, proditur facie statim versa. Ibi enim ad Lectorem hæc invenies. *Exibit autem proxime Deo favente, secunda etiam & tertia pars hujus Bibliotheca, amba in uno volumine multo minori.* Prodiit postea Tomus secundus, cujus hic est titulus : *Pandectarum sive partitionum universalium Conradi Gesneri Tigurini Libri XXI. Tiguri anno 1548. fol.* Hic indicantur à Typographo Libri XXI. sed sunt nonnisi XIX. Libri. Duo enim huic parti, (quam priorem Pandectarum licebit appellare, quæ continet philosophica & juridica) desunt, nempe *vigesimus de re medica*, & liber XXI. de Theologia, qui tamen postea A. 1549. hoc peculiari ornatus titulo prodiit, & partem secundam Tomi secundi constituit : *Partitiones Theologica, Pandectarum Universalium Conradi Gesneri ultimus*, Tiguri, fol. Ultimus, id est, XXI. atque sic deest XX. de re medicâ : quem quidem autor & hic in titulo promittit his verbis : *Pandectis nostris, sive secundo Bibliotheca Tomo, cujus libri XIX. nuper editi sunt, sacrosanctam Theologiam &c. totius operis colophonem, hic adjungimus : Medicinalis etiam partitiones, que sola restant, alias seorsim, si Deus annuerit, locupletissimas edituri.* Sed eum videre non licuit, dubitoque adeo an extet, altum certe silentium de eo in Elencho Scriptorum Gesneri apud Melch. Adami vit. Medic. p. 165. sq. Mihi qui.

quidem videtur auctor initio cogitasse de nulla facultate prætermittenda, atque sicut etiam parturivisse locos communes medicos, sed postea de his edendis consilium abjecisse, id quod clarum est ex præfatione partis prioris Tomi secundi, & ex iis quoque quæ in titulo partis posterioris eiusdem Tomi leges hoc modo: *Accedit Index Alphabeticus præfenti Libro & Superioribus XIX. communis, qui tertii Tomi olim promissivicem explebit.* Ipse quoque Index ille sub finem libri sic inchoatur: *Index communis in Libros XX. Pandectarum Conradi Gesneri.*

Ipsam operis usum verbis Gesneri in Præfatione Pandectarum prolatis, iisque à nobis in compendium redactis, attingemus: Sciendum est igitur, eadem omnia Authorum scripta, quæ primo tomo recensentur, secundum authorum nomina alphabeti ordine repetita hic esse, & pro argumenti ratione per locos communes disposita; Et quia sic non satis instructum futurum volumen videbatur, & per pauca particularia continere, addidi etiam argumentum, seu titulos capitum ex plurimis græcis latinisque authoribus, illis præsertim qui locos communes scripserunt, vel suo stylo, vel collectanea tantum, & illis qui varia tractaverunt. Multos etiam libros, quorum in primo Tomo nulla fit mentio, hic passim nominamus, partim quod eorum authores ignoti sint, partim quod eo tempore, quo primus Tomus excedebatur, nondum mihi cogniti essent. Quorum tamen authores cognoscuntur, illi in Appendice etiam primi Tomi suo ordine commemorantur. Cæterum magna hæc utilitas est, quodcunque thema propositum illustrari ab illo posse, qui rhetoricæ & dialecticæ præcepta vel mediocriter calleat. Materiam enim de rebus plerisque omnibus aliquam hic reperiet, alibi magis alibi minus copiosam. Et quamvis hoc spectasse videntur, quicumque locos scripsere communes, nemo tamen omnium est, qui per universas artes, & omnia studiorum genera (quæ sola Locorum probanda est distributio) locos tam multos constituerit, atque hoc in opere inveniuntur, ut nullus etiam alius gloriari audeat, Locos ut vulgus appellat in omne thema propositum disserendi, à se traditos &c.

Hæc ergo de Gesneri Pandectis: Qui omnino liber ut summa videtur ab autore diligentia fuisse compositus, ita de quolibet ar-

gumento, (medicinalia, quoniam pars illa deest, excipio) meditari aliquid volenti utilissimum fore non dubito, dum scilicet monstrat, qui autores, quos quidem ea ætas tulit, consuli de singulis queant, (J. Thomæ MS.)

Hugo GROTIUS. Mollerus Flensburgensis *Historiam vitæ & Fatorum Hugonis Grotii* ac monumentorum illius prolixam & accuratam paravit. Meelführer in not. ad Almelovani Bibliothecam promissam, lit. M.

Grotius erat Vir amplissimæ eruditionis, & amplissimæ religionis. Epist. MS.

D. Wilhelmi Lyseri Epist. MS. ad Ahasv. Fritschium, 1679. Grotio idem quod Wesenbæcio eventurum credo, ut post tot ejus commentatores, notas item, animadversiones ac stricturas in eum conscriptas, juventutis manibus excutatur, quippe quæ parum inveniet in Grotio reliquum, cui tuto fidere possit.

Quistorpii *epistolam de morte Grotii* inseruit *Colomies Bibliothèque choisie*, ubi & tradit Grotium postremis vitæ suæ annis in Pontificiorum partes oppido inclinasse.

Quand on Scût à Paris que Mr. Grotius étoit mort à Rostock, le Pere Petav, qui étoit persuadé qu'il étoit Catholique, dit la messe pour luy, &c. Menagiana T. 2.

Le Pere Petau avoit une ardeur incroyable pour la conversion des heretiques, & il n'est rien qu'il n'ait tenté pour faire rentrer le celebre Mr. Grotius dans le sein de l'Eglise, lorsqu'il vint icy en ambassade. On pretend même qu'il le convertit, & qu'il ne marqua à cette bonne oeuvre que la ceremonie d'une publique abjuration. Per rault hommes illustres (dans l'eloge du scere Petau) p. 67. conf. Valesum in vita Petavii in Collectione Batehana p. 684. Sarrav epist. p. 58. & p. 196. Sed refellitur hic rumor in Actis Eruditorum Lipsiensibus, Mens. Julio, Ann. 1697. p. 304: Nicolaus Antonius T. 2. Biblioth. Hispan. vet. p. 141. ubi de Raymundi Sebundi libello de veritate religionis Christiana loquitur, Hugonis Grotii mentionem facit, cumque Ecclesie suæ jugalem sub vita exitum fuisse, audaciter affirmat. At quo jure Romana Ecclesia summum illum virum vindicent sive ex Pontificis admiratores, sive ex Protestantibus adversarii ejus, dudum accurate ostendit præclarus ejus defensor, H.

Ham-

Hammondus, qui gemino scripto Tom. II. operam ejus inserto, masculine accusationem illam à Grotii capite depulit.

Multa ad vitam Grotii spectantia singulari discursu pertractavit, *Aubery dans ses memoires pour servir à l'histoire d'Hollande, à pag. 392. usque ad finem 436. pag. 397. narrat de Grotio. Il faisoit aussi tres grand état des Poësies Lyriques de Mathias Casimir Sarbieski, Jesuite Polonois, & disoit de luy, non solum aquavit, sed interdum superavit Flaccum.*

Grotius tantum habebat mandatum à Cancellario Suecico *Oxenstiernio*. Hinc initio *lis ei mota fuit circa titulum, Legati extraordinarii Corona Suecica & Principum Germania federatorum, & aliquamdiu hæsit in S. Dionysii Suburbio, antequam sub hac qualitate admitteretur. Apparet hoc ex literis Salmasii ad Vossium, ubi & addit Salmasius, idem contigisse ipsius Cancellarii filio in Anglia. Epist. MS.*

Grotius Card. Richelium adire & salutare detrectavit, *vid. Pufendorfs Schwedische und Deutsche Kriegs-Geschichte Lib. XI. §. 78. ubi refert quasdam Gallorum artes, Grotium Suecis exorsum reddere tentantium.*

In negotiis tractandis non adeo magnus fuit, non quod ingenium ei sed applicatio deesset. *La remarque de Monsieur le Vassor (dans l'Histoire de Louis XIII. Tom. IV.) sur le fameux Grotius, me paroît considerable: Il nous dit que Gustave Roi de Suede & son Chancelier Oxersterne ayant lû l'ouviage du droit de la guerre & de la Paix de ce savant homme, ce grand Prince & son habile Ministre crurent devoir employer un homme si profondement instruit des bons Principes de la Politique, Mais le Chancelier de Suede connu par sa propre experience, qu'en politique il ya une grande difference entre la speculation & la pratique. Grotius fut aussi mauvais negociateur qu'il étoit habile Ecrivain. Il enseignoit dans son livre à être politique en homme de bien & de probité, au lieu que dans le manage il faut être ordinairement fourbe & scelerat. Ce n'est pas nôtre auteur seul qui parle ainsi des ministres publics; on peut voir ce que la Bruyere en dit dans ses caracteres. Le portrait qu'il en fait est long, mais je doue qu'il ennuye ceux qui savent gouter les bonnes choses, Ou le trouvera au chapitre de Souverain & de la Republique.*

Il commence par ces paroles: Le Ministre ou le Plénipotentiaire est un Cameleon, est un Prothée &c. Nouvelles de Mr. Bernard 1702, Decembr. p. 649, 650.

Thomas HOBBS. Guy Patin dans la lettre 35. écrite l'année 1651. Ce jour-là on me vint prier d'aller voir un malade. C'étoit Monsr. Hobbes qui a écrit un Livre du Citoyen, que nôtre bon ami Mr. Sorbieré a traduit en François. Je trouvoy ce pauvre homme en assez mauvais état: ventre dur, tranchées, vomissemens, avec de telles douleurs, qu'il avoit voulu se tuer. C'est un Philosophe Stoïcien, *melancholique*, & outre cela Anglois, Je le remis un peu en meilleur état &c.

Leviathan Hobbi in Belgica versione, quæ prodiit A. 1667. 8. apud Jac. Wagner Amsterdam auctior, quam in editione latina. Ediderat enim Hobbius Leviathanem Anglieano sermone conscriptum sub florentissimo Cronvelli dominatum, indignationem Regis sui fugiens & Londini degens, postea restituto Rege in latinam linguam vertit, & multa in sententiam mitiorem flexit, quemadmodum à Cumberlando est observatum in Disquis. de Legibus naturæ. c. 9. §. 23. Obiit 1679 ætatis anno 91. vid. ejus vitam. Defendit enim Velthuysius in tr. de principiis justii & decori, & Becmannus Theologus Francofurtanus Theologus Francofurtanus in Discursibus privatis.

Petrus Cornelius HOOFT, Belga, Amstelodamensis, Eques S. Michaelis, Dynasta Muidensis & Judex Provincialis de Goyland, obiit A. 1647. ætatis 66. Composuit *Historiam Belgicam*, *Relationem de domo Medicorum Belgicæ*. Witte Diar. Biograph. T. 1. *Quod P. Corn. Hoofdio placuit in præclaro nec intermoriuro Annalium Belgicorum opere, in quo ambigas, magisne ames veri amorem, an eximiam mirere prudentiam, an purissimam lectissimi sermonis patrii castimoniam.* Vossius de vitiis Serm. nis p. 541.

Stanislai HOSII, Cardinalis, Sedis Apostolicæ Legati in Concilio Tridentino, ac in regno Poloniæ, Scripta tanto Christiani orbis consensu & approbatione accepta sunt, ut ipsomet adhuc in vivis agente bis & tricesies prælo subjecta esse ferantur, Romæ, Lutetia, Lugduni, Antvverpiæ, Colonia, Lovanii,

Mo-

Moguntia, Cracovia, Venetiis & alibi, in Gallicam, Italicam, Germanicam, Flandricam, Anglicam, Polonicam & Arabicam Linguam translata. Obiit 1579. Capranicæ dies Augusti. Cadaver Romam delatum; Sepulchrum in Ecclesia S. Mariæ trans Tyberim habuit cum Epitaphio, quod recitat *Oldoinus in Athenæo Romano* p. 616. Huius acta explicarunt Stanislaus Rescius in vita, Ciaconius cum Auctariis, Panvinius, Hippolytus Marracius in Purpura Mariana, & in Bibliotheca, aliique plures. In Catalogo Scriptorum, Hosii comparent quoque, *Latini Sermonis observationes, Epistola ad diversos*. V. Oldoinus l. c.

Dominicus JACOBATIVS, Cardinalis &c. qui Romæ obiit A. 1527. posteris reliquit *Volumen de Concilio*; In quo de loco Concilii tractat, & ad quem spectet congregare Concilium, quando sit congregandum; quales esse debeant interfuturi concilio; An Papa habeat auctoritatem à Conciliis generalibus, & an Concilium possit restringere auctoritatem Papæ; an Cardinales qui discesserunt à Papa possint congregare Concilium; an Papa possit accusare hæreseos; Ex quibus causis & quomodo Papa possit deponi, & de appellatione Papæ ad Concilium. v. Oldoini Athenæum Romanum p. 193.

Joh. IMPERIALIS, Vicentini, Elogium & effigiem vide sis in libro Italico: *Glorie degl' Incogniti* p. 205. ubi dicitur *Museum Medicum* edere voluisse.

Georg. Matthiæ KÖNIGII, Professoris Altorffini, *Bibliotheca vetus & nova* prodiit Altdorfi, 1678. fol. Hanc ad unum & alterum mensum secum habuit Christianus Daumius, antequam imprimeretur; & multis modis auxit, ut ipse testatur in *Epist. MS.* ad Joach. Fellerum, A. 1672.

Non parum se debere Bibliothecæ Königianæ fatetur Bayle, dans son *Dictionnaire Critique* lit. K. Königius, *Professeur en Poësie & en langue Grecque & Bibliothecaire dans l'Academie de Altorff*, merito d'une façon particuliere d'avoir ici une place; Car je serois un ingrat, si je ne reconnoissois, que le livre qu'il publia l'an 1678. (intitulé *Bibliotheca vetus & nova*, in fol. Je le cite souvent, & je le critique quelque fois) me rend des services considerables. Je ne doute point qu'il ne soit utile à un tresgrand nombre de gens de lettres, non

obstant la censure qui lui est tombée sur le dos. (in Molleri Isagoge ad historiam Chersonesi Cimbricae.)

Quirinus KUHLMANNUS. Batavia mentio Kuhlmanni me admonet, qui olim vobis notus & nisi fallor poetica laurea ornatus est. Multa de eo bona, mala ab aliquot annis audiveram, sed qui rebus ad me nondum adtinentibus misceri nolo, ne quidem quid rei subesset, penitius eognoscere laboravi. Ista vero ætate ab alio mihi missus Amstelodamo ejus, quem vocat *Quinarius*, nec non antea epistola Londinensis, & paulo post tractatus, quem necdum vidi, in quibus Dn. Fischerum, Rigensem, D. Acoluthum Uratislaviensem, & me provocat, ut de *Jacobo Bohmio* publice feramus sententiam loco defuncti D. Mulleri, cui olim librum (ut audio, nec enim vidi) *Neubegeisterter Böhm* inscripserat. Si hominis illius in Germania scripta pluribus innotescerent, nova in me insontem ex hoc suspicio, tanquam Bohemi illius partibus addictus essem; cum tamen consilio hactenus abstinuerim ab omnibus ejus viri, nec ei subscribens, nec tamen adversantibus me jungens. Neutrum enim facere possum, qui scripta non legi, & quæ legi nec intellexi quidem. Qui vero judicium ferre debet, eum non perfunctorie mentem scriptoris introspexisse oportet. Scripsi ergo ei, qui ad me miserat chartas, & provinciam hanc declinavi; si possit Kuhlmanno persuadere, ut me rerum mearum satagare patiatur nec negotiis alienis misceat. De ipsomet etiam quid dicam vix habeo, nisi unum hoc, quod me ipse misereat, sed non videam qua ratione se extrahi patiatur, quibus se hinc inde jactandum commisit fluctibus. Si velis nec aliunde jam vidisti Epistolam Londinensem & Quinarium ad te mittam, ut ex iis cognoscas, qualis sit hoc tempore, quem haud dubie alium olim nosti. Deus Ecclesie suæ ipse gerat curam, & quibus dona præ aliis eximia concessit, ne patiatur illis abuti vel se altiora querere, nos vero custodiat ab omni temerario judicio. *D. Phil. Jac. Speneri Epist. MS. ad Abasver. Fritschium, Francof. ad Mœn. 1680. Kal. Novembr.*

Joh. LAUNOII Liber de *varia Aristotelis in Academia Parisiensis fortuna* &c. ad Henr. Ludov. Habertum Mœnatorium, primum excusus Lutet. Paris, A, 1653. 8vo, deinde Hagæ 1656. 4to.

Pro-

Profitetur quidem autor partes se Historici acturum non Judicis, satis tamen apparet æquiores eum Antaristotelicis, quam Aristoteli fuisse. Quo affectu occupatus vereor ne adversus Aristotelem gravius quædam, quam necesse erat, sit interpretatus, putaveritque ipsum Aristotelem & integrum damnari, cum abusus vel pars Aristotelicæ Philosophiæ malignior, aut etiam perversis Arabum interpretationibus corruptior damnata sunt. Proderit interim in eo quod diligentissime collegit, tum quæ fuerint de Aristotele judicia SS. Patrum (fuerunt autem non satis æqua vel Platonismi studio vel ob alias causas) tum quemadmodum post Secula Patrum, Scholasticorum ævo non defuerint subinde, qui illam Aristotelicæ Philosophiæ cum Theologia mixturam non improbaverint. Æstimandus insuper, quia subinde quædam profert ex Historiarum monumentis MS. aliisque nondum editis. J. Thomaf. Notit. Auctor. MS.

Wolfgangus LAZIUS. Oratio in funere ejus Viennæ An. 1565. habita à Diomede Cornario, adjecta est Cornarii hujus Consilii medicinalibus, Lipsi. 1599. 4to.

Lazius egregia sane opera, imprimis de migratione gentium, elaboravit: sed tot in eo errores quot folia asseveravit magni nominis Historicus, Wigulejus Hundius, referente Joh. Wolffg. Freymonio JC. Consiliario quondam Cesareo; & veram assertionem deprehendet, qui Hundii Genealogias cum Bavaricis Lazii contulerit: quamvis nec ipse Hundius omne tulerit punctum, & sit ubi fides aliquando labascat. Nicol. Rittersh. ad Lectorem Geneal. ed. Tubing. 1658.

Wie denn seine Genealogien in libris de migrationibus gentium ganz ungewiß und durch einander verwirret sind: Ich auch gänzlich glaube, daß es nur entworffene Rhapsodien, die er noch nicht elaboriret habe / und freylich nicht willens, gewesen dergestalt in Druck zu geben. Spangenberg, Chronic. Querfurt. p. 158.

Lazius hic de ridiculo non præter morem. Vere & medice de homine medico medicus scripsit, ingessisse multa, digessisse pauca. Vellerus in epist. ad Lipsium p. 87 inter opera ejus.

Joh. Petrus MAFFEUS, è Soc. Jesu, Scriptor *Historia Indica*, mire tardus in componendo, vide Nicii Erythraei Pinacothec. II. n. 14.

Hhh 3

Nous

Nous avons peu d'Historiens modernes, qui aient mieux écrit en Latin, que le Pere Maffée. Aussi ne l'accuset-on que de s'être attaché avec trop de Scrupule à la pureté de cette langue; jusques là, que Scioppius remarque que dans la crainte qu'il avoit de corrompre son style, il ne disoit son breviaire qu'en Grec. Journal des Sçavans 1666. p. m. 304.

Ægidius MENAGIUS, obiit Parisiis epiphora pectorali A. 1692. die 23. Jul. ætatis 79, Pinsson in epitaphio Menagii.

Mr. Chevreau dans la lettre écrite à Mr. de Benfferade (part. I. de ses Oeuvres meslées p. 104. sq.) se plaint d'une infidélité de Mr. de la Menardiere, à qui il avoit prêté le manuscrit de ses dernières *Observations sur les poesies de Malherbe*. Il le garda plus de quatre mois, & le renvoya fort mal en ordre. Mr. Chevreau fut depuis qu'il avoit prêté à Mr. Menage, contre la promesse, qu'il avoit faite de ne le montrer à qui que ce fût; et par les observations de Mr. Menage sur les mêmes poesies de Malherbe, Mr. Chevreau reconnut l'infidélité de son ami. Cependant comme Mr. Menage dit dans sa preface, qu'il s'est privé du plaisir de lire le Commentaire de Mr. Chevreau sur les poesies de Malherbe, afin qu'on ne l'accusât point de l'avoir volé, Mr. Chevreau fait remarquer à Mr. Benfferade, que ce n'est pas de ses observations qui sont imprimées qu'il se plaint, mais que c'est du manuscrit qu'il avoit confié à Mr. la Menardiere, qui contre sa parole le prêta à Mr. Menage. Il ajoute que ce dernier n'a pas été sincere dans cette rencontre, & qu'il en apele à sa conscience, qu'il y a long tems qu'on l'a fait passer pour le parasite de tous les livres, qu'on le soupçonne de larcin pour peu qu'il se pare. Il finit sa lettre en protestant, que puisqu'il a plu à Mr. Menage de s'approprier ses plus curieuses observations, il ne les fera jamais imprimer, à la reserve de quelques unes qui pourront se trouver dans ses lettres critiques à Mr. le Fevre de Saumur. Journal des Savans, mois de mars, 1697.

Laurentij NEIDECERI, Philosophiæ & J. U. Doctoris *Dialecticæ Juris*. Libri tres Moguntia A. 1601. 8. prodierunt. Videtur ad doctrinam veterum factus. Rhetores in primis consuluit, (nisi Hostomannum exscripsit) scripsisse se 24. tractatus in uni-

per-

versum ferme jus civile, nec non politicam analysin, Rhetorica etiam considerationis libros tres, ait in præfatione. Et alios suos commentarios quo minus memoret, se supersedere ait. Addidum est in fine libri pag. 110. Joh. Streitbergeri Theolog. D. elogium ubi cæteris Neidecceri laudibus illud addit, controversius religionis, quæ nunc passim agitantur, notiores esse illi, quam plerisque theologis. Et certe non vulgaris hujus Neidecceri doctrina esse videtur.

Doctoris Georgii OBRECHTI, qui nuper Strasburgi ob famulos, quos scripsit & distribui fecit, ad excitandam rebellionem libellos, capitali sententiæ subjectus, ultimum vale subjiciam:

Argentina dedit vitam, gens exera mores,

Altorffum studiis præmia digna dedit,

Uxor divitias, jurisperitia Spartam,

Mens, manus & calamus, non bene sana, necem,

Epist. MS. Spiræ 1672. 16. Mart.

De filii ejus, Ulrici OBRECHTI, Prætoris quondam Galliæ Regis in civitate Argentinensi, *vita & scriptis* extat narratio in *Memoires de Trevoux*, seconde partie 1701. Nov. & Decembr. conf. *Hamburgische Remarques*, & ex his, *Monatlicher Auszug zu Hanover gedruckt*. 1702. Januar. La mort l'a empêché de continuer l'edition d' *Ephémérides politica* D. *Christoph. Forstneri*, Cancellarii Principis Mumpelgardensis, qui commencent au 2. d' Octobre 1657. *Memoires de Trevoux*, l. c.

Petri OPMEERI *Opus Chronographicum* &c. editum Antverp. 1611. fol. cum Iconibus, & absque Iconibus Colon. 1625. 8vo. Vid. & Valer. *Andræ Biblioth. Belgicæ* p. 752. (& *Sagittar. Introduct.* in *Hist. Ecclesiast.* p. 131.)

In Antverpiensem præfatus est Petrus Opmeerus filius, eaque inscripsit Alberto & Isabellæ Claræ Eugeniæ, Archiducibus Austria. In eadem legitur & Elegia Jacobi de Buschere ad P. Opmeerum Parentis opus edentem: Item elogium Petri Opmeeri patris è Belgicis Miræi. Horum nihil in Coloniensi, eorum autem loco, quæ in Antverpiana desideres, Epistola Valerii Andræ ad Petrum Opmeerum filium, item P. Opmeeri patris dedicatio Operis ad senatum populumque orbis Christiani.

Loco

Loco Appendicis Beyerlinianæ, quæ est in Antvverpiana, Colonienfis habet *Historiam Martyrum Batavicoꝝ Opmeeri*.

Antvverpiana ab Opm. usque ad ann. 1570 inde à Laurentio Beyerlinck usque ad ann. 1612. extenditur. Colonienfis vero ab Opmeero & è scidis ejus usque ad annum 1596. Istæ vero scidæ videntur incipere p. 834. Tit. Romani Pontifices, quorum primus ibi est Gregorius XIII. Nam & ab hoc Beyerlinck continuationem incipit suam, & quæ præcedunt, collatione factâ deprehendi & in Antvverpianâ reperiri. Cæterum nec dubium est addita esse paucula quædam vel à Petro filio, vel à Valer. Andreadâ, quale illud est pag. 863. 864. de Opere Commentariorum in Psalmos, ubi Anni 1625. fit mentio: & ibidem extremus paragraphus de morte Petri Opmeeri senioris.

In Antvverpiensi editione paginæ fossæ sunt, non item in Colonienfi.

In ultimo libro Antvv. editionis in altera sectionum facie anni mundi, in altera anni Christi computantur ad marginem; ubi contra Colonienfis non nisi annorum Christi indicium præsefert: sed memineris nihilominus majores millenariis numeros annorum mundi esse.

In Antvverpiensi editione continuationes titulorum * sæpe commate, sæpe verbo nondum absoluto rejiciuntur in alteram, tertiam, quartam aut plures paginas. Ab hoc incommodo liberata est editio Colonienfis (operâ ut opinor Val. Andreadæ) Atque hoc ipsum comparandi inter sese textus harum editionum rationem valde reddit difficilem.

* Tituli sunt v. g. Rom. Pontifices, Germania, Belgium, Gallia, Hispania, Viri illustres &c.

Observavi nihilominus & in textibus quandam discrepantiam. Antvv. editio fol. 5. habet tabulam quandam substantiæ. Ejus loco editio Colonienfis divisionem substantiæ. Ejus loco editio Colonienfis divisionem substantiæ p. 7. ante paragraphum *complevitque Deus*, continuatâ oratione exequitur, & quasdam species infimas omittit. In Antvv. editione sub tit. *Gallia* fol. 514. 515. duo sunt paragraphi, unus incipit: *In Gallia rursus tumultuari*; alter, *Henri*

Henricus Valeſius Caroli Noni: Hi non ſunt in editione Coloniæſi. Locus autem iis fuiſſet p. 812. poſt verba *ſua exercere ſacra*, proxime ante titulum: Gallia, Belgium. Viciffim & in Coloniæſi editione viſus ſum obſervare obiter quædam, quæ Antverpianæ deſſent.

Coloniæſis editio Judicem habet non eum quidem valde accuratum, ſed eo tamen caret editio Antverpienſis. Jac. Thomæſii Notit. Auct. MS.

Franciſcus PANIGAROLA. In *ſacra quoque eloquentia* &c. quam pulchre ob oculos poſuit Franc. Panigarola, ipſe magnus eloquentiæ ſacræ magiſter, in quæſtionibus præliminaribus commentarii ſuper *Demetrii Phalerei Librum de Elocutione* Italica lingua ſcripti. Morhof. in diſſert. de Eloquentia in tacendo, §. 18.

Guidi PANCIOLOI Elogium, ſcripta & effigiem vide in Tomafini Elogiis p. 187.

In vita ejus præfixâ, *Operi de claris legum Interpretibus*, quod Venetiis A. 1655. in 4. lucem adſpexit, inter alia opera dicitur ſcripſiſſe *Opus de origine & auctoritate equitum*, item *Commentarium in univerſa Tertulliani opera* &c.

Joh. Auguſt. PANTHEUS, Venetus Sacerdos, Anno 1530. in Libro, quem miro titulo *Voarchadumiam* inſcripſit, characteres *Henocho* conſeſſo expreſſit. Bangius in Cælo Orientis p. 19. & 104.

Simon PISTORIS, J. U. D. Cancellarius Electoris Saxoniz obiit anno 1562. anno ætatis 73. In Epitaphio ejus hæc leguntur: *Vita noſtra fidei vita eſt, non contemplationis.*

Reliquit duos filios, *Modestinum Piſtoris*, Profefſorem Juris & Ordinarium in Academia Lipſienſi, virum pium & doctum, qui vitam ſcholasticam aulicæ prætulit: & *Hartmannum Piſtoris*, Jctum & Conſiliarium intimum Saxonicum. Vid. Albinii *Weiſſenſche Chronick* tit. 25. p. m. 719.

Joach. de Beuſt orationes duas habuit *de vita Modestini Piſtoris* & *Joh. Schneidewini*, impreſſas Witteb. A. 1585. 8.

Arnoldus PONTACUS, Epifcopus Vaſatensis, qui Chronographiam. animadverſiones & notas ad Eusebii Pamphili, Hieronymi & Proſperi Chronica attexuit, A. 1605. defunctus.

Vid. Colomesii Gallia Orientalis p. 105 - - 109. ubi de eodem al-
gat Vossium in de Scientiis mathem. p. 402. Histor. Pelagianam
p. 31. petitum, Scaligerum, Casaubonum, Blondellum &c.

Joh. Bapt. PORTA, Neapolitanus, Mathematicus in pa-
tria, obiit A. 1615. ætatis 70. composuit *Libros XX. Magia natu-
ralis. Phytognomicam. Phytognomia cælestis Libros VI. De furtivis
litterarum notis. De Destillationibus Libros IX. De Aëris transmuta-
tionibus Libros IV. Elementorum Curvilinearum Libros III. Po-
marium. V. Witte Diar, Biogr. Tom, I. & Imperialis in Museo
Histor.*

Portæ Magia naturalis à Peganio, alias Rautnero, hoc est,
Christiano Knorrio de Rosenroth, Cancellario Sulzbacensi, in
Germanicum Sermonem optime translata, Noribergæ prodit,
2. Tom. in 8vo.

Porta in patria sua Neapoli *Academiam* extruxe-
rat *Secretorum* nuncupatam, in quam nemini fas erat in-
sinuare se, qui admirandum aliquod supra vulgi captum non
proferret arcanum, ex quo certissimi vel ad salutem corpo-
rum vel ad mechanicarum usum, vel ad rerum commutationem
effectus sequerentur. Unde factum, ut hic plurimæ congere-
ret, luculentis exinde opusculis posterorum memoriæ tradita &c.

In prædictionibus humanorum eventuum, unicus sui tem-
poris fatidici Vatis nomen est adeptus, &c. Interim vero Neapoli
Portæ Domus à Germanis & Gallis appetita, *Ambrosium* etiam
Spinolam, Patritium Genuensem, ad ipsius aditum auspiciato pel-
lexit. Hic enim à Porta egregio vultuum scrutatore ad amulum
inspectus, syderumque influxui corporis imaginis aptato judicio,
sic ad militaria inflammatus est munia, ut inde Belgicas secutus
expeditiones, incomparabilis celeberrimusque hujus sæculi evase-
rit Imperator. Joh. Imperialis in Museo Historico p. 123.

De QVILLETO Abbate, autore *Callipadiæ, sive Poematis de
ratione habenda pulchræ prolis*, vide menagiana Tom. 2 p. 130.
Recudi illud fecit Thomas Fritschius ante aliquot annos Lipsiæ.

Thomas REINESIUS, Gothâ-Thuringus, Medicinæ Do-
ctor, primum Variscæ in urbe, quam curiam sive Hoff vocant,
Præcticus, deinde Comitatus Ruthenici Archiater, Scholæque In-
spector,

Spec̄tor, porro Physicus Altenburgensis, simulque civitatis istius consul, demum Electori Saxonix à consiliis, Lipsix privatim degenens, obiit A. 1667. 14. Febr. ætat. 80. Vid. Witten Diar. Biograph. T. 1. & in memor. philosoph. Decad. 8. p. 461.

De religione T. R. (id est Thomæ Reinesii) ex epistolis ejus prolixè Kromayerus locis Anti-Syneretisticis p. m. 319. sq.

Historumena linguæ Punicæ à Viro doctissimo Thoma Reinesio magna dexteritate & cum ingenii ac raræ eruditionis laude conscripta atque edita Altenburgi 1637. Bangius in Cælo Orientis p. 130.

Charus fuit Reinesius Colberto, ut ex Dedicacione Petronii fragmento præmissa patet.

Germaniam quoque *Quiritantem* edidisse Reinesium clarum est ex Daumii epistolis ad ipsum p. 283. ad quam Reinesius A. 1660. respondet hunc in modum p. 285: *Quiritantem Germaniam ante hos 45. annos ad Status & Legatos Unionis Evangelicorum Norimbergæ tum congregatos, adprobante ampliss. Vir. Remo & Frehero producebam; Non memini nunc, quâ facie, quo habitu, quo gestu, neque exemplar mihi suppetit. Non meretur id suspicari, puto, ut videre desiderare porro velis.* Poëma vero fuisse patet ex l. c. p. 293.

In brevi recensione vitæ Caroli Sponii, Jacobi patris, quæ extat T. 1. Nouvell. de la Republique de lettres traditur p. 504. Carolum Sponium literas commutasse cum Reinesio.

Epistola Spanhemii ad Reinesium alicubi delitescunt.

Joh. Caroli ROSENBERG, Argentoratensis Medici & Philosophi, Rosarium philosophicum dogmaticum, seu Exegetis & Exercitatio in Pentalogum, hoc est, in quinque generalissima omniumque primæ universæ Sophiæ præcepta introductoria Theologi ac Philosophi, quondam clarissimi D. Joh. Lippii, Gieslæ, 1612. 4to, plagul. 4.

Ea sunt 1.) *ἀνατορὴν* ora. 2.) naturam cura. 3.) Harmoniam vive. 4.) methodum observa. 5.) In applicatione singularium ad universalia, horumque ad illa te crebro exerce.

Octavius RUBEUS, vel ROSSI, Patritius Brixienfis, A. 1630. defunctus, scripsit

Memorie Bresciane (sive monumenta Brixientia iconibus æneis eleganter exornatum opus.)

Elogii Historici de' Bresciani Illustri.

Cætera ejus scripta vide in Tomasini Vitis Illustrium Virorum p. 236. 240.

Inter libros nondum editos numerantur, *le Historie Bresciane Divise in XXXVII. Libri.* Tomasin. l. c.

Octavius Rossius in operoso illo & erudito volumine quod appellavit Antiqua Brixie monumenta &c. Pignorius magnæ Deum matris Idææ initiis p. 10.

Lemmius RUBEUS, vulgo Rossi, Perusinus, in patrio Lyseo Philosophiæ ac Mathematicæ Professor anno 1666. Perusinis typis evulgavit Italica lingua opus sub titulo, *Sistema Musicum, seu Musica Speculativa*, inscriptum Lucæ Alberto Patritio, Consistoriali tunc temporis advocato, postea Episcopo Perusino.

Idem publicæ luci commisit A. 1664. opusculum inscriptum: *Modo facile & esatto per osservare le Comete, & i nuovi Fenomeni, senza instrumento matematico, con l'ajuto d'alcuni fili.* Oldoinus Athenæo Perusino p. 205.

Claudius SALMASIUS, Divionensis, Eques, Polyhistor, obiit A. 1652. in acidulis Spadanis.

Patrem quidem habuit pontificia fide imbutum, sed ipse à teneris matris instinctu reformatæ religioni se addixit, vide Clement. in ejus vita p. 19.

Colomesius in Gallia Orientali p. 238. adducit epistolam Sarravii manu scriptam ad Salmasium, in quâ de Antagonistis ejus, Blondello, Amyraldo & Bocharto agens, ambitionem & dominium, quod sibi soli in Republica literaria vindicare cupiebat Salmasius, acure ipsi exprobrat. Ita enim scribat: *Il me semble que c'est vouloir Dominer par tout & abbatre tout. Vos raisons vous semblent excellentes, & je ne nie pas qu'elles ne soient telles que souvent elles ne portent coup. Mais le vent Borée n'abat pas toutes les tours contre lesquelles il Souffle, & souvent après avoir bien fait du bruit, il se trouve qu'il n'y a qu'une ardoise de cassée.*

Il étoit plus agreable dans sa conversation que dans ses ecrits. AntiBaillet de Mr. Menage p. 14.

Ipse

Ipse Salmasius de se scribit in epist. 112. ad Gronovium : Hoc mihi plerumque vitium est, ut prout scribendi impetus me cepit, ita nunc demissius, nunc inflatius, animi sensa in chartas effundam.

Defendit Salmasium contra Bailleti Invectivas Menagius AntiBaillet p. 5. 6. usque 15

Josephus SCALIGER, licet in rebus ex memoria & lectione pendens excelluerit, nec judicio, nec arte ratiocinandi tanto opere valuit. Clericus Criticæ Artis Part. I. p. 88.

Tomafinus in Vitis Illustrium Virorum, in vita Ludovici Cælii, Rhodigini, p. 65.— Plures suæ doctrinæ alumnos reliquit, inter quos facile palmam tulit *Julius Cæsar Scaliger* : qui tamen tunc temporis in Principem nondum evaserat, sed vero & proprio nomine *Julius Bordonius Patavinus* appellabatur. Quod non semel ex parente suo, qui ejus condiscipulus fuerat, audivisse nobis affirmavit spectatæ fidei Vir Johannes Marius Auantius, Poeta & J.C. celeberrimus.

Ad asserendam aut agendam divinitatis suspensionem, quæ in Josepho Scaligero refedisse visa est, ineptè allegantur, quæ domesticorum testimonio sibi constituisse ait Vir magnus, *excrementa* nimirum *ejus*, sudores, & alia scybala, non reliquorum hominum more foedum quid, at rosam at *moschum aboluisse*. Pechlinus L. 2. observat. p. 329.

Josephi Scaligeri *iracundiam & libidinem convitiandi* tangit Spanhemius Histor. Jobi cap. XI. p. 385. Balzac Entretien 12. Vide omnino Nouvell. lettr. de l'Auteur de la critique de l'histoire du Calvin Lett. VII. §. III. p. 179. sq.

Jacobus Cujacius subiude Guijonio dicere solebat, bene cum Jurisprudencia actum esse, quod illi se non addixisset Scaliger, alias enim fore, ut immissa in illam critice, susque deque omnem Jurisconsultorum oeconomiam evertisset. Vit. Guijonior.

Les *Commentaires* qui viennent de *Scaliger* sont pleins de conjectures hardies, ingenieuses & fort savantes, mais il n'est quères apparent, que les auteurs ayent songé à tout ce qu'il leur fait dire. On s'éloigne de leur sens aussi bien quand on beaucoup d'esprit, que quand on n'en a pas. & il ne faut pas croire, que le vers d'Horace & de Catulle renferment toute l'erudition, qu'il

plait à Messieurs les Commendateurs de leur préter. Nouvelles de la Republique de lettres T. I. p. 355. sq.

Abrahamus SCULTEIUS, Theologiæ Doctor, hujusque Professor Heidelbergensis, nec non Electori Palatino Friderico V. à Consiliis Ecclesiasticis ac concionibus Sacris, demum Pastor Emdanus. Obiit A. 1624.

Scripta ejus præ cæteris æstimanda, sunt: *Medulla Theologiæ Patrum vetustiorum, Observationes Grammatica, historica, logica & theologica in historiam Jesu Christi.*

Exercitationes Sacrae in Evangeliorum loca difficiliora.

Annales Evangelii renovati: quorum decas prima ab anno 1516. ad Ann. 1526. Heidelbergæ A. 1618. in forma octava majori, plagulis 22. Decas Secunda ab A. 1526. ad Ann. 1536. ibidem, plagulis 31. excusa prodiit.

In hoc scribendo opere non mediocri diligentia videtur usus esse auctor, ac missis insuper ad viros passim literatos epistolis auxilia acquisivisse. Usus est MStis quibusdam, ut *Chronico Bullingeri MS.* quod in margine sæpius citatur. Citantur & *Archiva Castellana & Anhaltina.* Inter alia & p. 37. profert integrum epistolam Petri Mosellani, ad Bilibaldum Pirckamerum è Pirckameri Bibliotheca erutam de *disputatione Lipsiensi* inter Eckium, Carolostadium & Lutherum; Item p. 44. partem aliquam epistolæ Wolfgangi Capitonis. Auctor id agit, ut partis suæ causam defendat, & Lutherum sæpius deformat. Conferratur de Annalibus Sculteti Sagittarii Introductio in Histor. Ecclesiast. p. 346. qui & p. 315. Scultetum *Disputationes in Baronium* molitum fuisse scribit.

Ipse Scultetus in *Narratione Apologetica de curriculo vite sue* Emdæ An. 1625. in 4to edita, p. 23, hæc de libris suis commemorat: Heidelbergæ in Schola mea privata auditoribus petentibus doctrinam morum & fiderum explicabam, unde mihi *Ethicorum libri duo, Sphericorum libri tres* confecti, qui non ita multo post publicati, & in aliquot illustribus scholis fuerunt enarrati. &c. Et cum Samuel Huberus anno 1593. Wittenbergam vocatus, orationem de dissidiis in religione publice habuisset, *scholia & notas in illam, sed sine nomine edidi*, in quibus homini crassos

crassos errores in Logica, crassiores in grammatica, crassissimos in Theologia commonstro. Eodem tempore vetustissimorum *Ecclesie patrum*, qui à temporibus Apostolorum ad Concilium usque Nicenum floruerunt libros, Analytice retexui, & qui scopus meus erat, *Medullam Theologiae ipsorum* inde expressi, quæ aliquot annis post Ambergenfis Calcographi typis est descripta, Contexui etiam tum temporis *Isagogen historicam in V. T. libros*, & ut nobiles meis celebriorum historicorum veterum monumenta, eorumque summa capita velut in tabula quadam spectanda proponerem, Herodoti, Thucydidis, Xenophontis, Polybii, Dionysii Halicarnassei, aliorumque Scriptorum analysin subduxi: qui labor cum multis aliis (inter quos numero *Historiam renovati Evangelii ab an. 1526. ad annum 1617.*) post tristem cladem Pragensem, vel Jesuitis vel barbaro militi prædæ cesfit.

Item Scultetus l. c. p. 73. se Annalium Evangelii conficiendorum gratia Bibliothecas Basiliensium & Argentinenfium aliorumque perlustrasse ait, & quæ in eam rem essent collegisse.

Johannes STRAUCHIUS, Juris utriusque Doctor, variis functus officiis, Lipsiæ, Brunsvici, Jenæ demum in Academia Giesfensi factus Professor primarius & Procancellarius, vivis excessit An. 1679. ætat. 67. Vid. vita ejus à D. Hambergero præmissa Dissertationi Strauchianæ de personis incertis, Jenæ 1715. recusæ, quæ ex his quæ sequuntur quodammodo suppleri poterit.

Mit Herr D. Strauchen habe ich ein herzhliches mittheilen / und unter andern vernommen / daß es ihm sehr elendiglich gehe Wann der liebe Mann bey seiner Professione Juris, darinne Er floriret / in Jena geblieben / würde er glücklicher als in den Hoff. Hachen gewesen seyn. D. Avianus in einem Schreiben an Ahasverum Fritschen / Gotha 1678.

Herrn D. Strauchens Wittwen und Erben betreffend / haben diese nunmehr auff die dritthalb Jahr certirt. und die gute Mutter gequälet / es ist aber nunmehr per amicabilem compositionem (wozu das wenigste ich mit Gott nicht gethan) so weit kommen / daß die Frau D. Strauchin ihre illata voraus endlich bekommen / und die übrigen bona dergestalt vertheilet / daß die helffe die drey lebenden Stieffkinder / die andre helffe die Frau

Frau Canklerin beneßt ihrer Jungfer Tochter überkommen. Die Frau Canklerin hat wegen ihrer illatarum das Hauß / die Stieffinder propter illata materna auf ihre Seite die Bibliothec erhalten / daß verhoffentlich die Fr. Witwe nunmehr die größte Tribulationes und afflictiones überstanden. Johann Weißer Professor zu Gießen, in einem Schreiben an Ahasver. Fritschien. A. 1682. den 19. Maj.

Voluerat illustris Strauchius noster idem argumentum excolere, quando de *postliminio rerum Imperii ex Pacificatione Westfalica*, singulare opusculum meditabatur, sed graviores primum labores, ac ipsa denique mors beatissimi Viri, laborem istum longe nobilissimum futurum, quod ex primis lineis videre licuit, seculo invident. Kulpisii Colleg. Grotianum ad lib. III. c. 9. n. 1.

Mitto *Gratianum*, qualis est, nempe affectum & vix inchoatum, neque forsan perficiendum. Bibliopola enim, qui sumtus promiserat, iam mortuus ei est, heredibus relicto, quem vocant ἀγοράσι, concursu. Jacet ergo, perque me jacebit infelix monachus. Ipse Strauchius in Epist. MS. ad Ahasv. Fritschium A. 1678.

Utinam extarent Lectiones Strauchianæ, quibus Jenæ A. 1668. *Recessum Imperii 1654.* & A. 1670. Librum IV. Institutionum de *Actionibus* illustravit!

Andreas TIRAQVELLUS, Jctus; de hoc vid. Teissierii Elogia Thuanæ T. 1. p. m. 157. & T. 2. p. 399. Il donnoit tous les uns à la Republique & un livre & un enfant. Teissier. l.c.

Bartholomæus TORRINUS, Niciensis, primum Medicinæ Professor, postea Matheseos & Philosophiæ in Taurinensi Academia, parabat opus magnum, curiosum, & eruditum, de *Gestis, vita & moribus veterum Medicorum*, ut refert Andr. Roffottus in Syllabo Scriptorum Pedemontii, & ex eo Oldoinus in Athenæo Ligustico p. 96.

Dominicus TUSCHUS, Mutinensis, S. R. E. Cardinalis, Auctor *Practicarum Conclusionum Juris*, quæ 8. Voluminibus prodierunt, nec non *Selectorum de Jure Statuum in Imperio Romano*, obiit A. 1620. cum ad annum LXXX. usque vitam perduxisset. Vid. Tomasini elogia p. 321. Sed effigies ejus ibi non extat.

Plura

Plura de vita hujus Cardinalis vide in Ughelli Italia Sacra, Tom. I. p. 222. sq. in Episc. Tiburtinis.

Hieron. VECCHIETTUS, Florentinus, qui se ob trinas in Ægyptum susceptas legationes *ab Ægypto* vocavit, vastum opus scripsit *de Ratione Sacrorum temporum*, Augustæ Vindel. 1621. in folio excusum, & combustis per infortunium plerisque exemplis rarissimum Meyerus de fide Baronii p. 31.

Vecchettus Florentinus scripsit de anno sacro tam subtiliter quam impudenter. Campanella de libris propriis (inter dissertationes de studiis instituendis Roterdam. 1616. editus.) p. 406.

Angeli VERICELLI opus *de Apostolicis missionibus Venet.* 1656. opus varia editione refertum, novas ut plurimum & peregrinas tractans quaestiones, cum primis sub finem disquirens, an hodie apud Græcos perseverent veri Sacerdotes & Episcopi. Spizel. Epist. MS. 1671.

Adamus VICQUEFORTIUS, Amstelodamensis, Eques, primo Electoris Brandenburgici, deinde Ducis Brunsvic. & Luneburg, Consiliarius, fatis concessit A. 1682. ætat. 84.

Vicquefortius duos fuisse fratres ex epistolis Salmasii liquet. Joachimi meminerunt Sorberiana p. 224. Joachimus a Wiquefort, Lutheranus, homo dives, literis imbutus, curiosus, & literarum amans, Barlæi Mæcnas, innotuit mihi cum apud Ringravium ventitaret.

De Adami fatis & scriptis vid. judicium Tom. 2. observ. Hallens. observ. 17.

Wiquefort étoit un fort habile homme & bien versé sur tout en ce qui regarde le Ceremoniel; mais il en est de ses ouvrages comme de ceux de beaucoup d'autres auteurs, il faut le lire avec precaution, & meme avec quelque sorte de defiance, autrement on courroit risque de prendre bien des fausses impressions. Pour moi je l'estime fort, mais je ne croy pas qu'on puisse le justifier d'avoir été prevenu de passion contre les Hollandois, & de l'avoir repandue dans tous ses écrits, aussi bien que l'amour qu'il portoit à la France, & l'envie d'égaler autant qu'il étoit en lui de le faire les Princes de l'Empire aux Electeurs. *Memoires de Mr. du Mont pour la paix de Rysyvick.* T. 1. p. 12.

Maphæus Barberinus seu URBANUS VIII, PONTIFEX ROMANUS, vivere desit Anno 1644 vid. de hoc Leo Allatius in Apibus Urbanis p. 14. 15. qui & p. 114. tradit, Gabriel de Corral poemata Urbani in linguam Hispanicam transtulisse.

Jacobus Gaddius in Coroll. poet. p. 81 sq. inter alia scribit: Ego vero encomiis omissis nude simpliciterque pronuncio, à Barberino Superatos Florentinos omnes, qui Lyrica poemata latine scripserant &c. P. 86. idem scribit: Sed micat inter omnes non laureatos Joh. Casa, ut viventes omittam, cujus poësa latinam si maculis non paucis aspersam ostendero, facilius evincam & demonstrabo, quod asserui, nimirum à Barberino superatos fuisse omnes Florentinos qui latine carmina Lyrica scripserant.

De loco quodam poematum latinorum Urbani VIII. differit Paganinus Gaudentius in Additamento Critico ad expositiones Juridicas p. 141.

Luculenta poematum editio est Parisiensis in fol. è typographia regia Prodiertur quoque Romæ 1640. in 10. & Dillingæ in 12.

Pontificis huius *epistolas ad Henricum Spondanum*, Appamearum Episcopum typis evulgarunt Sammarthani Tomo 2. Gallix Christianæ, & quas *ad Job. Bapt. Laurum* scripsit, cum ejusdem centuria selectarum epistolarum publici juris factas invenies. Autor Majestatis Panormitanæ etiam aliquas familiares evulgavit. Alius *ad Justinianos* Abbas Michael Justinianus Tomo 3. memorabilium epistolarum edidit. *Litterarum ejusdem Apostolicarum* collectionem habes Tomo 4. Bullarii

Joh. Angelus à WERDENHAGEN, S. Cæs. Maj. Consiliarius ac Residens Lubecæ, obiit A. 1652. ætat. 72. Raceburgi. Witte Diar. Biograph.

Natus Ann. 1581. 1. Aug. in Lipsiensi & Helmstadina Academia præcipue vixit, publicæque scripsit contra Ethnicismum Christianorum partim in vita, partim in doctrina, præcipue quod poëta innocens Deastros gentilium &c. unde persecutionem passus est, de qua subinde queritur, idque ideo potissimum, quod vitia Clericorum Evangelicorum non dissimularet. *Scripta sua* & scribenda recenset ipse in Lyricis juvenilibus Lugd. Bat. 1629. editis. Præcipuum ejus opus de Rebus publicis Hanseaticis 1641. fol.

Quæ

Quæ de vitiis Ecclesiasticorum scripsit, severa censura profecuti sunt Wittebergenfes Tom. II. Confiliorum p. 187. ita ut à S. Cœna & Sacris excludendus judicetur.

Judicium practicum in vitæ ac negotiorum abdita penetrans desiderat Bœclerus in Notitia S. R. Imperii in J. A. Werdenhagen, Cancellario Archiepiscopi Bremensis, Viro quidem doctissimo &c. sed qui lumine hoc practico destituebatur, & theoretice nimis ubique in practicis speculabatur, ut apparet ex illius operibus de Republ. Germ. & de Civitatibus Hanseaticis, quorum utrumque legere vix operæ pretium esset, propter multas quoque fabulas, nisi Acta publica alibi inserta essent. Et quam aliena à vero fiat, quæ ille in parte prima Tractatus generalis c. 1. & 2. in materia de universitate, communionem & origine civitatum, deque fundamentali origine societatis, & de mysterio Regiminis Paradisiaci nimium speculatur, ex Platonis Dialogis hauſtu patet, cujus Philosophiæ ultra modum deditus est, adeo ut I. c. Rempublicam Platoniam proxime ad Christianismum accedere asserat. Progizerus in Disciplinâ Notitiæ Imperii, theſi I.

Joh. Ulrici ZASII, Brigantini, *Catalogus legum antiquarum*, unâ cum adjunctâ summariâ interpretatione, diligenter collectus &c. prodiit Argentorati 1551. apud Wolfium.

Prefatus est Joh. Sturmus ad Maximilianum Bohemiæ Regem, unde hæc excerpto: *Qui libellum hunc confecit Joh. Ulricus Zasius, Brigantinus fuit, in quo oppido matrem adhuc bisce annis habuit. Bello germanico proximo, cum Casaris paries secutus esset, bello inclinato & prope confecto, morbo afflictus Eslingam deportatus est, & in patris sepulcro conditus, qui ibi diem suum obierat, cum in eo loco Camerarium jus diceretur, unuque fuit ex Iudicum numero, &c. Expressa in eo (monumento Zasiani ingenii) exstant vestigia natura præclare, ingenii copiosi, memoria ampla, iudicii acuti, orationis latine cum ornatu puro: idque ea ætate, quam ultra 26. annum productam non fuisse audio.*

XLI.

Tres Epistolæ Claudii SALMASII ad
Gothofredum Jungermannum, Hanovix com-
morantem, ex autographis nunc
editæ.

Epist. I. Salmasii ad Jungermannum.

ET si nos corpore, animo tamen divisi non sumus, mi Junger-
manne; manet adhuc & æternum manebit animorum ille in-
ter nos consensus, quem divellere non homines, non tempus, non
loca quantumvis dissita ullo opere queant. De me quidem hæc
tibi polliceor, nec id minus mihi possum de te polliceri, quem
probe novi. Cupio vero scire, quid rerum nunc agas, & an tibi jam
ex animi tui sententia pes ille tuus *ῥοσῶν* consanuerit. Quà ab ani-
mo, quà ab corpore nondum mihi bene est, & pene totus in lan-
guore sum. A libris tamen non parum solatii est, quibus totum
me dare soleo, cum vehementer aliqua dividiæ tædiumve animo
incessit. In *Polluce* tuo hæc vide pag. editionis vestræ 64. *ἰσέβιν-
δα ποισπᾶν, ἀράκην*. Quid de hoc loco mihi olim visum fuerit, non
puto te ignorare. Nunc aliter censeo, & pro *ῥῶς, ἑρῶς* lego.
Apud Hesychium *ἑρῶς* genus est leguminis. In versibus Alexi-
dis p. 286. *ἠορίανρον ἄρον ῥῶν κύμινον, κᾶππαριν*, legendum pro-
cul dubio *ἑρῶν*. Plura habebam, sed non licuit plura. Vale
deditissime & amicissime * Vir, & Salmasium tuum ama,
Divione Calend. Maj. 1608.

* Amicus meus eximius, reconditæ eruditionis & raris-
simi ingenii juvenis Cl. Salmasius. Jungermannus ad
Fragmenta Cretæ p. 654.

Epist.

Epist. 2. Salmasii ad Jungermannum.

LEgi nuper tuas mi Jungermanne, quas mihi communicavit Gruterus noster. Ille mentionem mei ferebant. Ex quibus me nondum tua memoria excidisse cognovi. Sed pene memoria viventium excidi, ita me morborum pessimus per has quatuor septimanas pessime habuit. Decem dies totos, & decem noctes insomnes exegi. Nunc neque melius habeo, neque melius spero. Deus tamen aderit & saluum me præstabit. Hodie venæ sectionem, nunquam antea expertus, omnibus rebus quasi desperatis passus sum. Ut scias, quantum de viribus cum animi tum corporis diminutum sit, has inspice. Multa quidem mihi & magna minatus in hanc hyemem eram. Sed Deus ille me plane μέγα φρονῶντα ἐταπείνωσε. Nunc itaque agnosco, quam multa homines sibi fingant, quæ nunquam futura sint. Vale mi Jungermanne, & tuum Salmasium, ut antea solebas, nunc etiam ama. Heidelb. Cal. Decemb. 1608.

Epist. 3. Salmasii ad Jungermannum.

HEm, mi Jungermanne, tibi literas à Salmasio tuo quem tui, credo, hæcenus oblitum credidisti. Cave sis hoc animo tuo persuadeas: & si jam, quod vix puto, persuasione illa imbutus est, quæso te, per quicquid est tibi dulcissimum, & illam deponas, & me te amare, qua quisquam fide potest optima, serio tibi persuadeas. Plures, hoc verum est, à te literas accepi, cum Heidelbergæ agerem, quibus non respondi. Si causas quaris, hæc sunt: animo ita ut corpore ager eram: omnia mihi displicebant, & ipse, ut puto, omnibus. βέλτεροφρονῶντων τι πᾶσι παρὰ ἑαυτὸν ἢ μᾶλλον δὲ καὶ τιμωροῦν, & id medicorum, qui ad meam curationem erant, ipsissima culpâ, hoc est, ignorantia, cum remedia omnia, quæ ex illorum præceptis dabantur, in perniciem verterentur, & morbum potius foverent atque auferent, quam morbi causam ullo genere tollerent. Itaque in hanc urbem veni doctissimis & ἐμπειρικώτεροις medicis refertam, ut in illorum manibus sanitatem meam de novo restituendam quasi deponerem. Et sane jam validis & potentibus remediis morbum oppugnant, & puto propediem expugnabunt. Nunc melior, nunc levior sum, & ad omnia paratior, quam antehac eram. Studia, quæ corrupti stomachi vitio penitus abjeceram, nunc ad gustum mihi sunt, & serio jam redire cum ipsis in gratiam cupio. Si quid habes, mi Jungermanne, in Harpocratonem, in Pollucem, in alios, quod mecum communicatum velis, quæso ne graveris participem eorum me facere, quorum me cupidissimum & studiosissimum esse non ignoras. Quid nunc agis, aut valetudo tua quo in loco est? Valde scire cupio, nec minus Casaubonus noster, qui quantum te amet, aper

nuper mihi, cum ipsum convenirem, patefecit, & tuo sane merito. Vale doctissime & amicissime Jungermanne, & Salutationum tuarum semper, ut soles, ama.

Lutetiae Parisiorum. 1609.

Calend. Novembri

XLII.

Lettre de Monsieur Stenonis à Monsieur Thevenot.

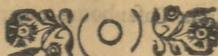
Monsieur

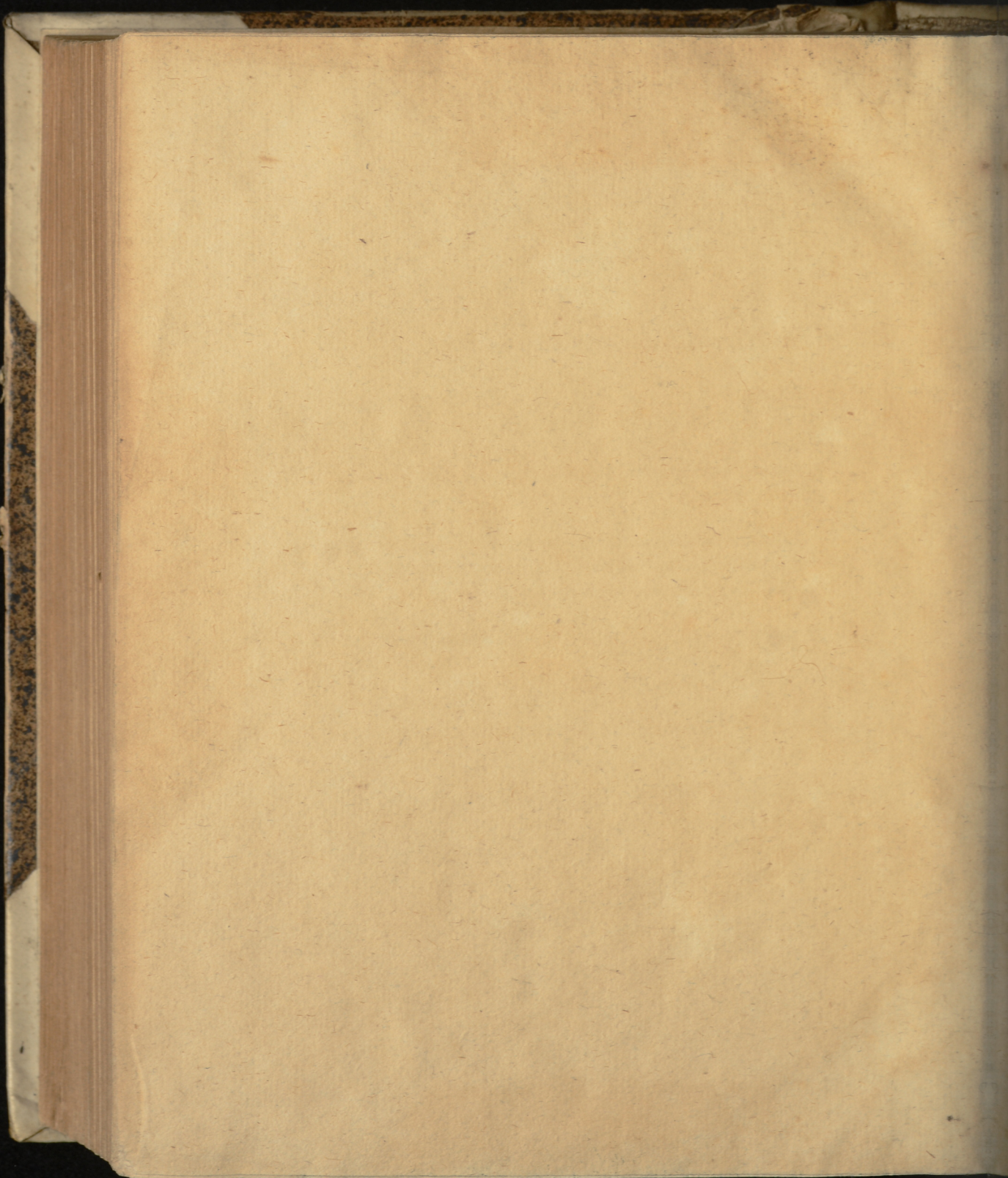
Il est vray que vous me pouvez reprocher mon silence avec plus de raison que personne, & que vous exercez une charité en ne a faisant pas. Les changemens * que Dieu a fait en moy pour l'exterieur sont si grands, qu'ils me font souvent trembler; je le prie qu'il me fasse changer l'interieur à proportion. Entre les personnes, par lesquelles Dieu m'a fait des graces particulieres, & desquelles il s'est servi pour me disposer à l'estat où il m'a mis, vous avez grand part, pour l'amitié que vous m'avez donnée de *la servante de Dieu la Perriquet*, que Dieu rejouisse dans la gloire eternelle. C'est pourquoy vous estes tous les jours presenté à Dieu dans mes prieres, & j'espere que Dieu vous fera une fois la grace de ce petit tour d'esprit, que cette sainte ame vous souhaitoit. Helas Monsieur, que toutes les curiositez du monde ne sont que vanitez, & ce qu'il y a de solide est si peu à l'égard de ce que nous verrons à la premiere oillade, que nous donnerons à la divine essence! Je m'en vay dans une heure & demy faire une petite exhortation, pour se preparer à bien mourir. Dieu nous en donne la grace & à vous & à moy. Je suis de tout coeur, Monsieur, vostre indigne valet en Jesus Christ

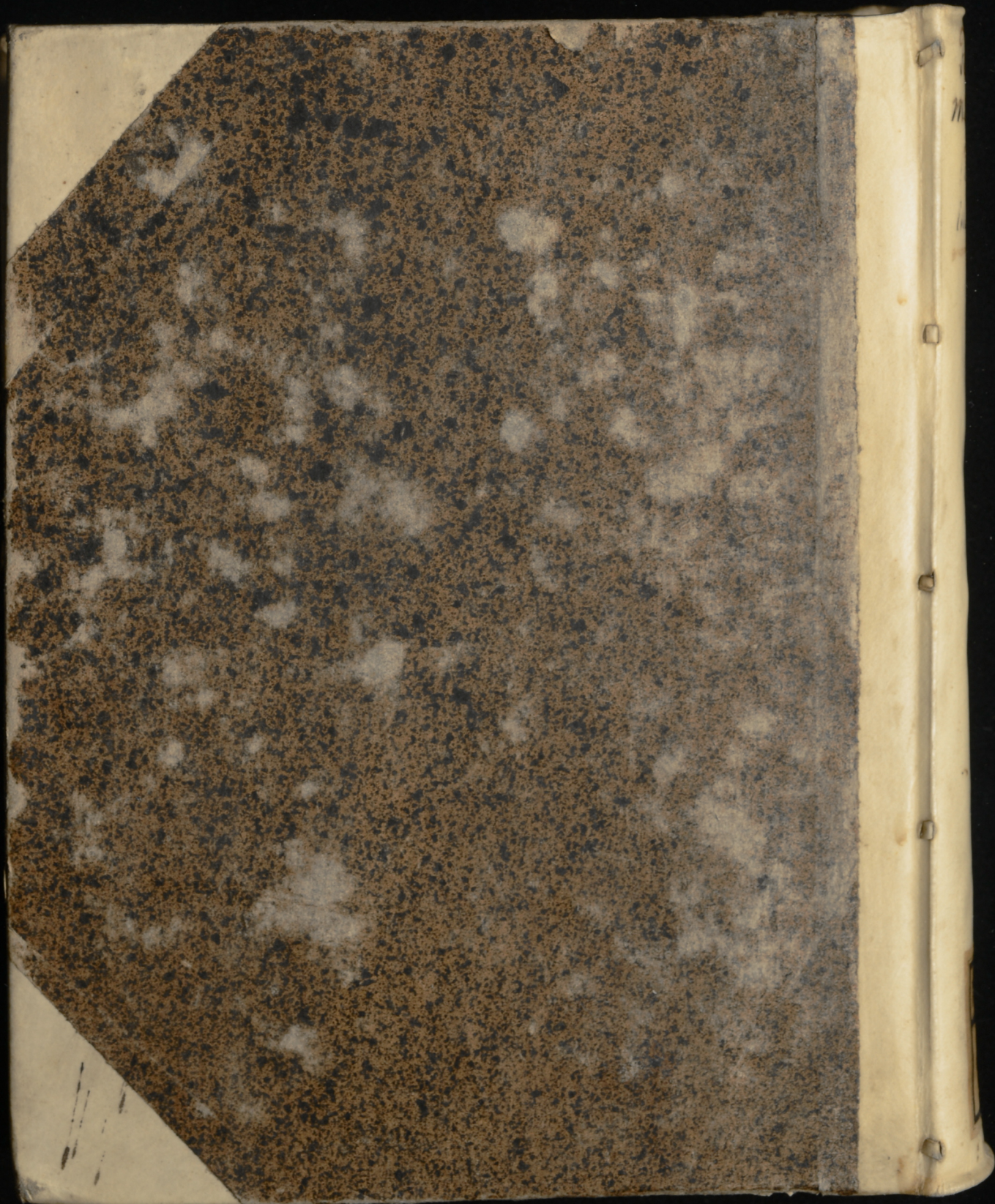
Nic. Stenonis, Ev. de Tit.

Hanover ce 25. de Janvier 1678.
jour de la conversion de S. Paul;
Il vous obtienne de Dieu d'estre
vas electionis.

*De Nicolai Stenonis, celeberrimi Medici, secessione in sinum Ecclesiae Romanae, fuisse agit Janus Philadelphus, sive Pechlinus, in de optima Christianorum Secta p. 103. 104. 105. De eo videatur quoque Leti Italia regnante Part. 3. p. 468. & Part. 4. p. 523.

II. Register.

Erasmus von
 mit H. Friedrichen von Loth-
 Mathildis, Königs Henrici I. in
 Engelland Gemahlin, ver-
 wünschet ihre Frucht 297. be-
 giebt sich in ein Closter 298.
 und stirbt allda 299.
 Mathildis, erstlich Königs Hen-
 ricii V. Gemahlin 301. 302.
 hernach Gottfrieds Grafens
 von Anjou 303. Erzeugte
 Söhne mit diesem 303. wird
 von der Crone verdrungen 310.
 vergleicht sich wegen der Suc-
 cession ihres Sohns und
 stirbt 310. 316.
 Mathildis, Willh. Conquæstoris
 Gemahlin, Kinder, Abster-
 ben, und Begräbnuß 281. 282.
 Mathildis Comitissa in Italien,
 Väterliche und Mütterliche
 Stam Linie 87. 88. Verwand-
 nuß mit den Kaysern Henri-
 co III. IV. V. 91. wird von
 Roberto, Herzog in der Nor-
 mandie, zur Ehe begehret 290.
 Erste Vermählung mit Go-
 defrido Gibbere 94. verliert
 das Herzogthum Lothringen
 97. andere Vermählung mit
 Welfone V. unglücklich 97.
 Liebes Händel mit Pabst Gre-
 gorio VII. 101. Ihr Absterben
 und Grabmahl 102. Lebens-
 Beschreibungen 113. hat dem
 Pabst ihre allodia geschenkt
 Ssss 2 do 104.

